

БЮЛЕТИН

Културно-информационен център на българското малцинство
“Цариброд” – клон Босилеград

Година 6. Брой 31. Април 2003 година Безплатен екземпляр

БЮЛЕТИН

Основател и издател: Гражданско сдружение Културно информационен център на българското малцинство “ЦАРИБРОД” Димитровград, Площад на освобождението № 8.

Редакция: Иван Николов, Радко Стоянчов и Александър Димитров. Технически редактор: Новица Божилов.

Адрес: Ул. Маршал Тито № 15, 17540 Босилеград, тел./факс: 017/78 – 254.

Главен и отговорен редактор: Иван Николов.

Печата: Графическо предприятие “Мишич”, Ниш, Земунска 18 тел. 018/715 691.

Сърбия на (кръст)опът – възкресение или разнесение?

Пише: Иван Николов

Убийството на сръбският премиер Зоран Джинджич показва цялата гнилоост на държавата в която живеем. Мафия, стопанска престъпност, безработица, беззаконие, несигурност, корупция във високите кръгове на властта – това е реалният свят в който живеем. На фона на тази сива действителност всички приказки за демокрация и гражданско общество звучат някак си песимистично и дори наивно.

Зоран Джинджич, “европейската надежда на Сърбия”, въпреки известната си контроверзност, все пак беше най-надеждният сръбски политик от десетилетия насам. Въпреки че беше човекът който имаше смелостта да предаде Милошевич на Трибунала, накрая стана жертва на безсилието на ДОС навреме да разобличи и срине тоталитарната машина на Милошевич и да се справи с престъпния свят. Ако на 6 октомври 2000г. беше започнал процес на разпускане и реорганизиране на Държавна сигурност, ако военнопръстълниците веднага бяха предадени на Трибунала, ако убийците на Славко Чурувия, Иван Стамболич и десетки други бяха веднага разкрити и осъдени, ако... може би днес Зоран Джинджич нямаше да бъде убит, а международното положение на страната и хода на реформите щяха да бъдат по-добри. За съжаление, управленските грешки лесно се правят, но много трудно се поправят. А цената винаги плащат невинните.

Убийството на Джинджич разголява реалното положение в Сърбия. Оказа се, че наследството на Милошевич е тежко и че разграждането на неговата държавна структура няма да е нито лесно нито безопасно. 5 октомври мина безкръвно защото някой беше обещал амнистия на

ония които помогнаха свалянето на режима на Милошевич. За съжаление, те много бързо поискаха сметка за неизпълнените обещания.

Извънредното положение беше заведено едва когато премиерът беше убит и застрашена националната сигурност на страната. Правителството обяви война на престъпниците едва когато се почувства физически застрашено и това хвърля известна сянка на съмнение в искреността на акцията срещу тях. Все пак, едно е да водиш принципна борба срещу престъпниците и съвсем друго нещо да я поемеш когато вече нямаш друг избор. Бяха арестувани няколко стотин хора от престъпния свят и тук-там по някоя важна клечка от високите кръгове на властта. Сръбското общество отново е разделено на “патриоти” и “предатели” и между тях се води война на живот и смърт. Но и едните и другите са продукт на властващите националистически идеологии и на военната пропаганда. Поколенията възпитавани върху митовете за капитан Драган, “книнджите”, “шипките” и новокомпонираните бизнесмени с кървави до раменете ръце, които години наред подкрепяха режима на Милошевич изпълнявайки мокри поръчки и ограбвайки хърватските, босненските и косовските села и градове все в името на “сръбството” и шовинизма към другите народи, едва ли някога ще свикнат с ценностите на демокрацията и съзидателният труд.

Ето защо извънредното положение беше добре дошло като начало на един нов процес на вътрешна диференциация на сръбското общество. Но арестуването на престъпниците от Земунският клан и някои високи държавни служители обвинени в престъпност не е достатъчно. Всеки един град в Сърбия (включително и нашият Босилеград) си имат по един свой малък Джинджич, Чурувия, Легия, Шиптар, Аца Томич, Павкович... Имат си и свои Шилерови улици и свои търговски центрове, свои поръчкови убийства, свои жертви, нарко-босове, платени журналисти и т.н. Всеки ден ги срещаме по улиците, и си мислим за мистичните убийства и “самоубийства” на наши съграждани за които следствието мълчи с години наред. И докато борбата с тази организирана престъпност не се спусне на по-ниските нива, а спазването на човешките права, демокрацията и пазарните условия на стопанисване не стане част от нашата култура и начин на поведение, ние ще продължим да треперим в този страшен кошмар.

Днес е трудно да се предвиди накъде върви Сърбия. Реформските сили са още малки и слаби. “Патриотичните сили” чакат краят на извънредното положение с цел да зададат контраудар. Сърбия днес няма политическа личност достойна да замести Джинджич. Пък и не се знае докога Правителството на Сърбия ще остане единствено което може да се отрази на термина на изборите които могат да доведат до ново съотношение на политическите сили на сръбската политическа сцена. Сърбия днес остана без повечето си политически лидери: двама са в Хаг, един е убит, а рейтингът на Кошуница стремглаво пада.

Добре е, че Съвета на Европа прие Сърбия и Черна Гора в членството си въпреки извънредното положение. Но това не означава че тази нова държавна общност трябва да бъде оставена в ръцете на тукашните политици. Международната финансова помощ вероятно още дълго ще бъде обуславяна от сътрудничеството с Трибунала. Кое то си е условие за каквито и да било промени у нас.

Едно обаче е сигурно. Борбата между “патриотите” и “предателите” ще продължи още дълго след извънредното положение защото това е борба между военно-престъпното минало и стремежите за цивилизовано бъдеще.

А иначе, демокрацията си е демокрация – всеки може да си дрънка каквото си иска без оглед дали някой е съгласен или не. Свободата на словото съществува само когато е призната и за оная мисъл с която не сте съгласни. Изхождайки от това, ние трябва да си мислим и за нашия хал. Дискусиите за положението и бъдещето на българското малцинство се разгорещават – всички въпроси и опции са отворени. Предстои тяхното съгласуване в единствена политическа стратегия за положението на българското малцинство след разпадането на Югославия.

Агонията на един умиращ град

Пише: Иван Николов

Босилеградската агония продължава.

В икономически план над 80% от работниците не са получавали заплатите си от година насам. Шивачките от “Кобос” вече оглеждат плетищата за коприви, пък и те, пушините, тая година закъсняват! Дърводелците от “Бор” изнесоха и стърготините от халите – да се греят. А сръбският бизнесмен Коич, който уж трябваше да спасява “Бор” (чети: рейтинга на кмета), за последен път се хвана за работа когато за Нова година направи една гощавка за босилеградските управляващи със сръбска чалга и някои лекокраки таки.

Селяните от околните села иззимиха своите сламосали добичета солидно излепени с лайна, плюс завидно количество въшки. Казват, че те в Европа могли да минат като екологично здрава храна, ама няма кой да ги изкупи. Защото косовските думбази вече не могат да идват в Босилеград.

По програмата “Кувейт” – нищо ново. След като кметът Владимир Захариев заряза такива “гениални” проекти каквито бяха изграждането на завод за бутилирана питейна вода в Горна Ръжана, завод за екологично здрава храна, пулмологичен център и други такива вятърни воденици, преди известно време обяви, че ще прави телевизия! Оставила баба делник, да си меси зелник! Но от скоро стана известно, че не ставало дума за правене на нова телевизия, а за превземане на “Треперската” кабеларка. Босилеградските общинари отдавна ѝ бяха хвърлили око – главно заради седемте български и трите хърватски програми. Пък и СКАТ била много “националистическа”, а кметът ни е либерален и демократ – от партията на Кошуница. Така с редица подмолни действия, и с помощта на едно троянско магаре, кабелната телевизия изцяло премина под контрол на нейния мажоритарен собственик. Който също е под контрол. От тук нататък предстоят нови изненади. Приказката с босилеградската телевизия вероятно ще може да се доразкаже след няколко години. Като например тази с убийството на Стамболич.

Феновете на крайните сръбски партии в Босилеград нещо много са се омърлушили. Напълно ги разбирам. Никак не е приятно всяка вечер да гледаш по телевизията лидерите си пред Трибунала в Хага. Нафиле и митингите за подкрепа, и изпращането на босилеградските дечица на посещение при най-големият сръбски син Слободан Милошевич (който точно по това време избиваше стотици албански деца). Нафиле и посрещането на Шешел с хляб и сол. Нафиле и надеждите в сръбската демокрация и гражданското общество. Народът отдавна е казал, че политиката не е лъжица за всечия уста. И все пак, никой не си прави изводи – всички тичат да се кандидитират за “електори” за Национален съвет на българското малцинство. И пишат на сръбски че българският език им е майчин и че е в служебна употреба, а всяка глуха баба може да чуе по радио Босилеград че кметът Владимир Захариев води общинските заседания на сръбски!

Прочугия “нашинец” не го свърта на едно място. След като миналата пролет българският посланик в Скопие Александър Йорданов за добра сполука на майтап му пусна една доларова банкнота в шарената торба, той все се надява някой да му я натъпка до горе. Въпреки че тия торби у нас отдавна служат на бабите да си берат паламида и коприви за прасетата. На “конференцията” която той свика на 1 март т.г. с цел създаване на еврорегион “Кукурек”, пардон “Босилек”, дойдоха общо 7 души! От които трима журналисти. А най-виден гост беше кметът Владимир Захариев. От което може да се заключи, че “нашинеца” и батко-Владко са си лика-прилика, дето се казва, от един дол дренки.

“Матицата” кацна на шоуто на Слави. Шоу като шоу – зевзешка работа. След половинчасово мрънкане излезе, че у нас не е чак толкова лошо!? Е, има някои проблеми с образованието, ама като се срещнат българският и сръбският просветен министър – всичко ще се оправи! Даскал Пене таман похвали сръбската демокрация и в Белград гръмнаха премиера! После казаа, че 3 март в Босилеград се чества от тая година, демек, българската история в Босилеград започва от “Матицата”. Кое не е вярно. Има мъже които отбелязваха 3 март в Босилеград и по време на войната в Босна. КИЦ го отбелязва от три години насам. Тая година на КИЦ-а се вееше и българското знаме. Въпреки предупреждението на полицията да го свалим. Ако “матичоците” не са го видяли, то е защото минавайки край КИЦ – обезателно обръщат главите си на другата страна. За което в София получават награди “Паисий Хилендарски” и телевизионни термини в най-гледаните емисии!? Виж, за честването на 25 май, рождения ден на Тито, даскал Пене имаше какво да ни каже – посрещнал е и е изпратил сума ти шафети. Но за 3 март е вече много. Именно с цел да попълнят белите петна в биографията му, неговите бизнес ортаци от Дондуков 2А се разтърчаха да го понакичат с отличия и да го покажат по БТВ. Със учителската вратовръзка и съответните фолклорни реквизити – “тканица” и бутилка с някаква джанкова патока от Драгойчини кошари. Липсваше още чиния със “спържа” и някоя кисела пиперка и идилията щеше да бъде пълна.

Атаките срещу “Бюлетина” продължават. Което доведе до увеличение на тиража му. Някои “експерти” по западнопокрайнинския въпрос от жълтите павета пишат докладни срещу него до едно министерство като по Живково време. Не им стиска да излезнат публично. Аз казвам, щом “Бюлетина” не им харесва – да го закрийт. Така както Милошевич го закри преди две години. Сега си седи в пандиза в Хага. Така се пада на всички които се опитват да си играят със свободата на словото и ценностите на демокрацията. Това, че някои самозвани мисионери никак не могат да се примират със свободата на словото в Западните покрайнини си е техен личен проблем.

В този дух са и циничните послания които ми изпращат по мобилния телефон пряко и чрез приятели, че съм станал “злобен и завистлив”. Определено нямам такива черти в характера си. Само съм огорчен от софийските контета които си разхождат гаджетата по жълтите павета и правят научни кариери за Западните покрайнини. Докато Западните покрайнини умират. И дори си позволяват да ни дават уроци по българщина. Затова им предлагам, ако искат да понаучат нещо на тая тема, да дойдат на специализация в Босилеград за една-две години. Че да видят как се става “злобен и завистлив гений”. После вече могат да отидат не на шоуто на Слави, а направо в топ шоуто “Сблъсък”.

А защо не съвместно управление на Западните покрайнини

Съгласно сега действащото международно право клаузите на Ньойския договор на Западните покрайнини са недействителни

проф. д-р Григор Велев

Възникването на свободни и демократични държави в Източна Европа способства за преосмисляне и преоценяване на политическото и геополитическо наследство на Версай от страна на държавите, засегнати от него. Унгария и нейното правителство спокойно и без страх постави въпроса за съдбата на своите сънародници, живеещи на територията на земи, откъснати от нея след Първата световна война – Трансилвания (присъединена от Румъния), Войводина (присъединена от бивша Югославия), Южна Словакия и Западна Украйна. Нейните активни дипломатически действия в защита на личните, граждански и национални права на унгарските общности, живеещи в тези страни, постигат вече определен успех.

България е втората страна след Унгария, която съгласно Ньойския договор (1919г.) е окастрена териториално и нейно население живее в присъединените от съседите земи в бивша Югославия, Вардарска Македония (днес Р Македония), Гърция, Турция и Румъния.

За разлика от Унгария българските правителства от 1989г. насам са обхванати от национално-историческа амнезия. Обременени от комплекса за национална малоценност, възникнал след Ньой и затвърден по време на тоталитарния режим, по-голямата част от нашите политици и държавници са лишени от историческа памет, национално чувство за чест и достойнство. Те не смеят да поставят дори хуманитарни въпроси, засягащи българите, живеещи в тези страни. Не друг, а министър председател на Р България, в изблик на солидарност със “сръбските другари социалисти”, се провикна в Народното събрание, че няма Западни покрайнини, а има Източна Сърбия.

На 27 ноември 1919г. България е принудена да подпише Ньойския мирен договор. В съответствие с клаузите на този договор към Кралството на сърбите хърватите и словенците са придадени Струмишка, Босилеградска и Царибродска околия. Съгласно чл. 29 на договора е съставена международна комисия от френски, британски, японски, сръбски и български представители, която да определи граничната линия на място.

Изпълнението на тази задача се оказва изключително трудно. Френският представител полк. Ордони признава, че “няма по-неестествена граница от тази която игнорира всички географски и етнографски условия и затваря многохилядното население в лабиринт от безизходни клисури на изток от границата, а на запад – от непроходна крепост от планини.”

Така бе очертана една от най-нехуманните граници, наречена от журналистите “черната граница”. Тя разсича редица български села – Груинци, Ресен, Стрезимировци, Петачинци, Банки, Вrabча, Долна Невля и др.

Три години българските от Западните покрайнини носят черни забрадки. Без да дочакат окончателното решение на конференцията на 7 ноември 1920г., сръбските войски окупират Босилеградско, Царибродско, части от Трънско, Кулско и едно село от Видинско с обща площ от 1545 кв. км., на която живеят около 100 000 етнически българи – в един град, три пазаришни средища и 118 села, със 115 училища, 6 прогимназии и една гимназия, в които преподават 269 учители и учат 7 892 ученици. В Западните покрайнини има 45 български черкви с 42 свещеници.

Така, това което Сърбия не можа да постигне в Сръбско-българската война от 1885г. и през Втората балканска война от 1913г. получи даром на 27 ноември 1919г. в Ньой.

Какви са проблемите на българите от Западните покрайнини?

От подписването на Ньойския договор през 1919г. до днес, при всички режими, българите от Западните покрайнини са подложени на системни насилия и терор, целящи тяхното денационализиране и асимилиране, като земята на която живеят да бъде заграбена завинаги.

- През 1920 в Кралството на СХС се приема Закон за защита на държавата. Този закон не признава националните малцинства в държавата и на практика принуждава българите да приемат сръбски имена и презимена. Закриват се българските училища. Вероизповеданието и обучението на българските деца се провежда на сръбски език.
- Много българи загиват на границата “при опит за бягство”. Повече от половината от населението е принудено да емигрира в България.
- През периода 1941-1944г., когато Западните покрайнини бяха отново в границите на Отечеството, се откриват нови училища. Църквите отправят молитвен глас на български език. Възстановяват се българските имена на хората. Този период на свобода на българите се заклемява от сръбските историографи като период на “българската окупация.” И днес на българите в Сърбия им се внушава вина, че принадлежат към “окупаторите”, а в последните години са обявени и за “агенти на НАТО”.
- След Втората световна война Конституцията на ФНРЮ гарантира човешките и националните права на българите. В училищата преподават български учители. Българското население се ползува от относителната образователна и културна автономия. Това продължава само до 1948г.
- След 1948г. българските учители са изгонени. Населението отново е подложено на системен физически и психически терор. Хиляди българи са арестувани и изпратени в концлагери – Голи Оток, Св. Гьргур и др. По брой българите концлагеристи са на второ място след черногорците.
- Ерозията на националното самосъзнание е методично провеждан процес. Според официалните преброявания, през 1948г. в Югославия е имало 61 140 българи; през 2002г. те са 20 500. Хиляди българи постепенно ставаха “сърби”, други “югославяни”, а напоследък и “шопи”. Процесът на денационализация е пряко свързан с умишлено поддържаната от всички сръбски режими икономическа изостаналост на Западните покрайнини. През последните десетилетия в района не са правени никакви съществени инвестиции. В търсенето на препитание много млади българи са принудени да мигрират във вътрешността на Сърбия, където чрез смесени бракове губят националното си самосъзнание. Селата в Западните покрайнини обезлюдяват.
- Променя се говорната и правописна норма на българския език. Сменят се българските имена на селища и местности. Имената на българските се преправят по сръбската именна система, като например Иванка Иванова се трансформира на Иванов Йованка. Родилните домове в Босилеград и Цариброд са закрити. Българките са принудени да раждат в сръбските общини, където новородените се регистрират под сръбски имена. Промяна на името е възможна по съдебен ред, но за новороденото трябва да се представи и документ за съдимост!?
- С помощта на фалшификати се прави опит да се докаже тезата, че българите били в същност “сърбо-шопски етнос”. Измислена бе и националността “югославянин”. Под силния сръбски асимилационен натиск някои наши сънародници я приемат като “спасителна”.
- Закрити са българските училища. Обучението по български е сведено на два часа седмично и то факултативно, по произведения на небългарски писатели.
- Непрекъснато се ограничават политическите, административните и културните права на населението в тези територии. Българите в Сърбия с нищо не моат да докажат, че са българи, Гражданските книги за раждане, венчаване и регистрация на починалите се водят на сръбски

език. Училищните свидетелства, административните формуляри, личните, църковни и други документи също се издават само на сръбски език.

- Българските православни църкви са подчинени на Сръбската православна църква. По-голяма част от 45-храма не работят и са оставени на саморазрушение. Българските църковни книги са унищожени. Старите гробища са разорани. В действащите църкви служат сръбски свещеници, на сръбски език.
- Селища с чисто българско население се откъсват и административно се присъединяват към съседни сръбски общини. В тях се създават преференциални условия за кредитиране и инвестиции. По този начин с икономически средства се подтиква националното самосъзнание на нашите сънародници.
- Ужасна е ролята на българите-еничари. Не един български политик, посетил Западните покрайнини, е бил заблуждаван за “реалните права, на които българското малцинство се радва”. Така бяха заблудени народните представители Велко Вълканов и др.

Според известния български юрист по международно право Стоян Г. Бояджиев са възможни три решения на дилемата Западни покрайнини.

1. Запазване на досегашното статукво. Бездействието на българските политици и държавници досега съдейства за запазване на съществуващото статукво.
2. Анулиране на текстовете от Ньойския договор (1919г.) относно Западните покрайнини. Съгласно сега действащото международно право клаузите на Ньойския договор относно Западните покрайнини са недействителни.

Юридическите основания за това са две: Липса на субект на договора. Съгласно договора Западните покрайнини са предадени на Кралството на СХС. През 1929 г. крал Александър създава на негово място нов юридически субект – Кралство Югославия в международното право е известно, че договорите прекратяват своето действие с изчезване на субект (субектите), които са ги сключили. Кралството на СХС така и СФРЮ изчезнаха напълно. Днес т.нар. Остатъчна Югославия не е призната от нито една държава за единствен правоприменник на СФРЮ. Когато една държава изчезне, съгласно международното право, престават да действат всички международни договори, които тя е сключила.

Коренно изменение на обстоятелствата – *Rebus sic stantibus*.

Според тази формула, действаща и днес, се приема, че при настъпването на “коренно изменение на обстоятелствата” сключеният договор или негови отделни разпоредби престават да действат. По силата на тази клауза Сърбия през 1913г. отказа да изпълни постановленията на доброволно подписания от нея договор от март 1913 г. с България относно съдбата на Македония. Сърбия поиска да се смятат за отменени онези клаузи от договора, които определяха респективните права на двете страни в Македония. По този начин тя заграби и тази област, която по договора бе определена за България. Очевидно е, че още преди 82 години Сърбия приема, че клаузата е действаща норма в международното право и я приложи в спора си с България.

3. Създаване на съвместно управление (кондоминиум) на Сърбия и България на Западните покрайнини.

Учените от Научния център за българска национална стратегия разглеждат една трета възможна формула за решението на този проблем – признаване на правото на административна и културна автономия на района под съвместното управление (кондоминиум) на Сърбия и България.

Съвместно управление ще бъде една цивилизована форма за решаване на този междудържавен спор, който, ако не бъде решен, още дълги години ще трови добрите отношения между двете страни.

(Статията е препечатана от в-к “Монитор” от 28 януари 2003г.)

Какво мисли българската дипломация

По повод статията на проф. Григор Велев, българският посланик в Белград Яни Милчаков в интервю пред в-к “Братство” заяви:

- Като посланик на Република България в Сърбия и Черна Гора, аз мога да коментирам пред политиките и пред широката общественост единствено действителната официална политика на

държавата, която имам честта да представлявам. В случая сами разбирате, че не бих могъл да се ангажирам по никакъв начин с коментар на изявленията и възгледите на частно лице, отделен институт или масмедия, които не са фактори с политическа концепция, определящи действията на българската дипломация. Сред тези практически действия обаче искам да припомня последователната позиция на България, насочена към запазването на териториалната цялост – а това, наред с другото, предполага – на границите на бившата Съюзна Република Югославия – сегашна Сърбия и Черна Гора. Тази позиция България е отстоявала принципно, несебично и в доста по-трудни политически условия от сегашните – дори когато много по-големи от нея страни са проявявали нерешителност или липса на стратегическа визия... Българските инициативи в Съвета за сигурност на ООН и на други международни форуми достатъчно ясно са доказали добронамереността на България като съсед и нейната стабилизираща роля на Балканите.

Изглежда, че авторите на споменатите от Вас тенденциозни публикации живеят в някакво друго време... Може би точно затова не са запознати с българските политически и дипломатически инициативи, които укрепват стабилността и интеграцията на Сърбия и на региона, подпомагат съхраняването на културното и сакралното наследство на Косово и Метохия, отстояват човешките права.

На въпроса на “Братство” има ли шанс скоро между двете страни да се постигне договор за двойното гражданство, защото голям брой наши сънародници вече притежават и български паспорт, поради което често се стигало и до недоразумения при преминаването на границата, доц. д-р Яни Милчаков отговаря:

България винаги е придавала голямо значение за свободата на пътуванията между гражданите на двете страни. Големият брой туристи от Сърбия – близо 120 000 през 2002г. – са най-доброто доказателство за взаимната полза от съществуващия безвизов режим и за възможностите, хората да опознават своите съседи.

Лично аз съм убеден, че до влизането на България като пълноправен член в ЕС и в системата на Шенгенското споразумение, Сърбия и Черна Гора ще постигнат значителен напредък в реформите, за да синхронизират цялото законодателство, административните, митническите и гранично-пропускателните практики които определят режима на пътуване. Така ще отпаднат и сегашните визови ограничения на Евросъюза спрямо сръбско-черногорските граждани.

Подобен договор няма и неговото сключване е нереално, както от гледище на съществуващата практика в ЕС, така и поради специфичните изисквания към статута и придобиването на гражданства в страни, които предстои да станат част от обединена Европа.

Процедурата, по която се предоставя българско гражданство, предполага индивидуално мотивирана инициатива на лицето, което желае да придобие такова гражданство и индивидуален подход на българските институции към основанията за удовлетворение на всяка отделна молба.

По въпроса за първия учреден на Балканите еврорегион “Ниш-София-Скопие” от който българите в Сърбия, според “Братство” очаквали силен тласък преди всичко за собствения си икономически възход посланик Милчаков отговаря:

- Виджанията за ценностите на обединена Европа хармонично обединяват триединството “Европа на отечествата”, “Европа на държавите” и “Европа на регионите” Последната идея отразява нещо разбираемо, очевидно и близко до опита на всеки човек – това че муждудържавните политически граници не трябва да разделят, а да свързват хората които живеят непосредствено от двете им страни и имат много общи специфични проблеми – в инфраструктурата, екологията, местната промишленост и търговия, в опазването на културно-археологическото наследство и т.н. Беше предложено Еврорегионът София-Ниш-Скопие да бъде наречен “Душата на Балкана”, което добре символизира не само старите ценности и достойнства на “балканската душа”, но и новият дух на сътрудничество между хората, които живеят на Балканите. Мисля че най-добре този нов дух може да намери израз в прякото партньорство между бизнесмените, между хората на културата и младежта, в общи проекти и преди всичко – в работата по магистралата Ниш-София, която освен огромното си инфраструктурно значение е и най-големият бъдещ проект за работна заетост в региона.

И какво мисли сръбската дипломация

В същия брой на “Братство” посланикът на Сърбия и Черна Гора Чедомир Радойкович на въпрос на “Братство” отговори така:

* Много пъти досега е казано, че българското малцинство трябва да бъде мост на сътрудничество между двете страни. За съжаление от едно преброяване на населението до друго броят на етническите българи у нас намалява драстично (според последното преброяване ни еспаднахме само на 20497). Паралелно с това сред българското малцинство все повече отслабват националните му белези (език, културни традиции и подобно), а етническите му територии са най бедните в страната. Как според Вас тези неприятни факти ще повлияят върху развитието на междудържавните отношения? Могат ли двете страни със съвместни усилия да прекратят тези негативни тенденции?

Разбира се, че могат и в това отношение особена полза ще имаме от укрепването на икономическото сътрудничество. Защото проблемът на крайграничните общини в Сърбия преди всичко е икономически. Подобно е и в България. По протежение на цялата граница и от двете й страни се отбелязва намаляване на броя на жителите – и сърби и българи. Нека да посоча само примера на Видин, чието население през последните години спадна от 70 на 50 хиляди души. Поради това е необходимо да се заздравя икономиката в цялата страна, при което да се посвети специално внимание на крайграничните области. Най-голям шанс за тяхното развитие са презграничното и регионално сътрудничество, за което са необходими съвместни развойни проекти.

Ревизия на границата между Сърбия и България недосънуван съм на националистите

Залудни попове между поместват

Премного кръв е пролята заради границата и ако имаше малко разум трябваше да се говори за нейното съкращаване, а не за никакви ревизии – казва професор Радомир Джорджевич, председател на Дружеството за научно изследване на най-старата история на сърбите

НИШ – Мирът на Балканските пространства ще бъде възможен само когато веднъж завинаги престанат разправията за граничните бразди, заради които твърде често се е воювало.

Това е основното твърдение на голям брой историци от южна Сърбия които почти с недоумение приеха новината за инициативата на Научния център за българска национална стратегия за мирна ревизия на границите между Сърбия и България. Всичката аргументация която при това е използвал професор д-р Григор Велев, председател на този център, отнасяща се на уж насилствената асимилация на българското национално малцинство което живее на територията на Димитровград (някогашен Цариброд) и Босилеград, както и тази отнасяща се до това, че през 1919 година при подписването на договора за разграничение във френския град Ньой, България е била драстично ощетена бе отхвърлена от всички компетентни специалисти.

БЕЗ ПРИЧИНИ

НЯМА нито най-малка етична, или каквато и да е друга причина да се задвижва този въпрос в България – казва за “Новости” професор д-р Зоран Джорджевич ръководител на групата за исторически студии на Философския факултет в Ниш. –

В своята история България три пъти е била на погрешната страна, а през Втората световна война активно е сътрудничила и с фашистите. На тези простори имаше много войни, но и много сътрудничество и съвместен живот, и просто не може със сигурност да се говори за голяма разлика между народите които живеят на балканските простори. Поради всичко това би било по-добре да оставим миналото и да търсим пътища за сътрудничество. Никакви искания за ревизия на сегашните

граница не могат да донесат нищо добро на народа от двете страни на браздата която сега разделя Сърбия и България.

Историчните от южна Сърбия припомнят, че сърбите и българите през историята често пъти са били противници, но и сътрудници. Още са пресни раните от стълкновенията в Първата и Втората световна война, както и ония от по-далечно минало. Помнят се масакрите които българските сили направиха в Ниш, Бойник, Вранския край и много други места в южна и югоизточна Сърбия. Престъпления и атаки срещу Сърбия е имало дори през девети и десети век, особено през 924. година когато цар Симеон е опустошил тогавашната Рашка – Сърбия. Под изговор сърбите да приемат за нов владетел Часлав Клонимирович вместо изгоненият Захария Православлевич са били поканени всички жупани от Сърбия, след това са изловени и откарани в робство. Обаче има и примери на сътрудничество между владетелските семейства от двете страни. Така основоположникът на сръбската държава Свети Сава често пъти е бил в България, и дори е починал в българският дворец в Търново, където е и погребан. По-късно и един от най-големите сръбски владетели Стефан Милутин, също е починал и погребан в българската столица София, някогашна Сердика.

ПРОТИВОПОЛОЖНО СТАНОВИЩЕ

- България винаги първа, освен в един случай (битката при Сливница), е подстрекавала стълкновенията със Сърбия която никога не е застрашавала България, въпреки че за това често пъти е имало причини – казва професорът на Приштинския университет д-р Радомир Джорджевич, който е председател на Дружеството за научно изследване на най-старата история на сърбите “Сербона”. – Премного кръв е пролята заради границата и ако имаше разум трябваше да говорим за нейното пълно съкращаване а не за някаква ревизия. И днес голяб брой сърби живеят в Западна България, но те са почти асимилирани. Ако вече става дума за изместване на границите тогава границата на Сърбия трябва да се премести до София и още по-нататък. Във всеки случай народът нито от двете страни на границата не е виновен за стълкновенията около границата. Виновни са ония които го подстрекават, виновни са самонителните интелектуалци и политици.

Историчните припомнят на изобилните документи с които се доказва, че при разграничението между Сърбия и България непосредствено преди Берлинския конгрес 1878.година населението от територията на която се е дефинирала границата е отправяло безброй писма до сръбските власти в които е искало да остане в състава на Сърбия. Все пак мнозина са останали в България. Цялата територия за която става дума е населена със селско население, а то почти стопроцентно е искало да остане в Сърбия. Само малък брой хора които са живели в градовете е бил за България.

- Срамота е изобщо да се поставя въпроса за границата между Сърбия и България – подчертава професор др Милан Петрович, председател на сдружението на интелектуалците “Сръбско национално съзнание” което обединява главно научни работници, професори на университетите и студентите от Сърбия и Република Сръбска. – такива въпроси показват, че няма никаква почит към жертвите които паднаха в няколко завоевателни войни които българите водиха в Сърбия. Сръбската войска никога не е газила по България докато обратни примери има безброй.

З. Арачки

(Статията е препечатана от в-к “Вечерње Новости” от 17 февруари 2003г.)

Каква съдба ни кроят в Белград и София

Пише: Иван Николов

Статията на председателя на Научния център за българска национална стратегия проф. д-р Григор Велев “А защо не съвместно управление на Западните покрайнини” във в-к “Монитор” от 28 януари т.г., реакциите които тя предизвика сред сръбските историци, изказванията на сръбските и българските посланици, (които пренасяме в този Бюлетин), недвусмислено показват, че в Сърбия времето е спряло, а българското малцинство е обречено на бавно и мъчно, но сигурно умиране.

Двете статии отразяват двата огъня между които се печем – българският и сръбският.

Българските научни среди най-после излязоха с някакво предложение за решаване на проблема с българското малцинство в Западните покрайнини. Това предложение, разбира се, не е становище на официалната държавна политика, но българските учени ясно подказват на своите политици, че

членството на България в ЕС и НАТО, неизбежно води през решаването на спорните проблеми със съседите.

Там не приемат страни кандидатки които имат спорове със съседите си. От друга страна пък, разрешаването на кризата в бивша Югославия дава идеален исторически шанс нашите проблеми да бъдат решени в процеса на реконструирането и демократизацията на остатъчната държава наречена държавна общност Сърбия и Черна Гора. Нашият проблем пак ще бъде решаван между тия две крайности, и вероятно и сега никой няма да ни пита нищо, както не са ни питали и през 1919 година.

Колко трудно ще бъде се вижда още от сега. Първо, сръбската страна отхвърля всички аргументи, че българското малцинство е подложено на асимилация и нарушаване на човешките права. Демек, у нас всичко си е наред. Говори се за “един народ от двете страни на границата”. Споменават се “асимилираните сърби” в Западна България, споменават се “зверствата на българските фашистки окупатори”. Говори се, че границата трябва да бъде изместена до София пък и по нататък. И че е “срамота” да се поставя въпрос за границата между Сърбия и България. А единственият изход е тя да се “премахне”. Като че ли от другата страна няма държава със свои виждания и интереси.

Този език показва, че става дума за начин на мислене от деветнадесети век. Явно сръбските историци ги хваща паника от аргументацията на българските учени.

Чия е вината въпросът днес да се постави толкова остро?

Ако се върнем малко назад, ще видим, че сръбската политика в последното десетилетие преднамерено проигра не само всички възможности за демократично и справедливо решаване на проблемите на българското малцинство в Западните покрайнини, но и на цялата югославска криза. Когато през 1991г. ДСБЮ излезе с политическата си платформа за решаване на проблемите касаещи културата, икономическите проблеми и спазването на правата на българското малцинство, цялата сръбска преса и огромна част от нашите малцинствени политици, журналисти и интелектуалци нададоха страшен вой, че това било “национализъм”, “сепаратизъм”, “опит за създаване на цар Борисова България” и т. н. Казваха, че имаме “всички национални и граждански права и свободи според най-високите международни стандарди, па дори и повече от тях”.

Времето показва, че благодарение на тия “стандарди” които никак не са международни, а чисто домашно производство, ние дойдохме на ръба на физическото си оцеляване. Надеждите, че с настъпващата демократизация нашите проблеми ще бъдат решавани според изискванията на демократичното гражданско общество, бяха изиграни по най-вулгарен начин.

Вместо да ни изслуша какво ни измъчва, и как ние виждаме решаването на нашите проблеми, което е алфа и омега на всяка демокрация, официален Белград създаде дузина политически партии, които ни наложиха своята мярка за демокрация и малцинствени права която с нищо не се различава от тази на Милошевич.

Също така, сръбската официална преса и голяма част от сръбските интелектуалци и политици и дума не дават да се каже за това, проблемите на българското малцинство да бъдат решавани по модела на подобни малцинства от Западна Европа – чрез признаване на определен степен на административно-политическа автономия. Коего в крайна сметка води до заключението, че са заинтересовани единствено от нашата асимилация и обезлюдване на нашите краища. Коего много добре се вижда и от реакциите в сръбския печат. Според сръбските историци, с нас всичко си е наред. Проблемът са единствено “асимилираните сърби” в Западна България и едно мъничко поместване на сръбската граница до София пък и по-нататък.

С такъв начин на мислене, който е преобладаващ в Сърбия, трудно може да се води цивилизован диалог. От там идват и дезинтеграционните процеси които я обхващаха. Когато се изиграят всички козове, остава последният – борба за политическа и икономическа независимост,

автономия, ревизия на държавните граници, сецесия, кръвопролития, хаос... Държавата отговаря с легитимното право да отстоява териториалната си цялост и така стълкновението става неизбежно. Правото на демокрация се превръща в някакво фиктивно право без съдържание.

Вместо критически да преразгледа историята си и да я очисти от едностранчивите научни фалшификации с които на българите в Сърбия се набива комплекс за вина и малоценност за това че са българи, вместо сръбските политици да се извинят на своите лоялни граждани от български произход за всичкото зло което им нанесоха в продължение на осем десетилетия и ги доведоха на ръба на екзистенцията, те продължават да тиражират политиката която нанесе страшна вреда не само на българското малцинство, но и на целият сръбски народ. Протагонистите на тази политика днес приключват своите политически кариери пред международния Трибунал в Хага за тежки престъпления срещу човечеството.

Именно този факт ни дава куража и надеждата да мислим, че с тази политика е свършено и че все пак имаме някакво бъдеще. Въпреки че загубихме четири пети от населението, въпреки че сме с поколебано национално самочувствие, въпреки че сме сред най-бедните в Европа.

Имperiите създадени от чужди територии и чуждо население все пак имат ограничен срок на годност. А борбата за свобода е вечна и непресъхваща.

Остава ни по-трудната част от работата – да осъзнаем тежкото положение в което сме попаднали и използвайки опита на модерните европейски страни, да намерим онази политическа платформа която да ни гарантира оптимални условия за нашето бъдеще. Това никак няма да е лесно. Защото е свързано с преодоляване на стереотипите от миналото, инертността в мисленето и дребните човешки пакости с които е отровена нашата култура.

Българските политици и дипломати никак не се чувствуват комфортно когато стане дума за нашата съдба и положение.

Почувствал съм го неведнъж. На тях много им се иска ние да си мълчим, да не ги слагаме в неудобно положение пред сръбските колеги, пред международните институции по правата на човека, в голямото бай Ганьовско шествие към Европа.

Спасоносната формула за “еврорегионите” като например “Душата на Балкана”, всъщност показват цялото бездушие и на българските и на сръбските политици които отново са готови да ни жертват в името на поредната утопия за “Триединството на Европа”.

И докато големите глави умуват за еврорегиони, босилеградчани се чудят как да изхранят децата си, докато на другата страна митничарите, полицаите, инспекторите и данъчните ги грабят така както и турчин не ги е грабил.

Национален съвет на българското малцинство – театърът на абсурдите

Пише: Иван Николов

Формирането на Национален съвет на българското малцинство стана още една причина за изостряне и продълбочаване на споровете между българските организации в Западните покрайнини. Очертаха се две основни виждания: за и против формирането на такъв съвет. На края отнесоха превес ония които бяха за, а становищата на ония които бяха против останаха изолирани от медиите и обществото.

Идеята за формирането на съюзен и национални съвети на малцинствата се роди и бе широко дискутирана на разни конференции по проблемите на малцинствата в неправителствения

сектор. Тия конференции, щедро финансирани от разни международни фондации под егидата на Съвета на Европа, се провеждаха в навечерието на 5 октомври 2000г. и имаха за цел да изнамерят отговори на предизвикателствата на демократизацията за времето след Милошевич.

Още тогава се очертаха съгласията и различията в разрешаването на деликатната малцинствена материя у нас. Съгласие имаше относно корпуса от малцинствени права които трябва да се спазват. Те са записани в международните документи по правата на човека като цивилизационни постижения и тях никога не се наемаше да ги оспорва. Различията настанаха за начините как тези права да бъдат ефективно приложени на практика. Оформи се един блок от “патриотично” настроени малцинствени интелектуалци гравитиращи около високите кръгове на властта, които, предчувствайки скорият край на Милошевич бързаха да се престроят надясно и да се приближат до опозицията. Те винаги носталгично подчертаваха “идеално решените национални проблеми в Титова Югославия” и защитаваха либералната теория за малцинствените права като индивидуални. Те смятаха, че след падането на Милошевич трябва да се изнамерат такива решения които да гарантират правата на малцинствата според критериите на Съвета на Европа което е условие за повторното реинтегриране на страната в света. Личи си, че за тях

спазването на малцинствените права е неизбежно и нужно зло за излизане от кризата

в която Милошевич ги беше набутал, а не от приети и споделени ценности за равнопоставеност на всички хора без оглед на националните им различия.

Противоположно на тях, другият “националистически” блок бе съставен от малцинствени интелектуалци които смятаха, че с прилагането на общи принципи и закони не могат да се решат специфичните икономически, културни и политически проблеми на малцинствата и че за всяко едно малцинство трябва да се изнамерат отделни политически решения в рамките на които правата им да бъдат осъществени. Техните доводи се основаваха върху критическият анализ именно на “идеално” решените национални проблеми в предишните Югославии (които редовно водеха до нейното разпадане); положението и стремежите за всестранно развитие на самите малцинства; новите тенденции в съвременното международно право; опита и практиката на някои малцинства на исторически обособени територии в развитите страни на Западна Европа и пр. Като представител на КИЦ “Цариброд” и ДСБЮ имах възможност да присъствам на повече такива конференции и да защитавам интересите на българското малцинство именно от тази позиция. Престанах да отивам на тях когато тия конференции се превърнаха в забавни вечеринки на които организаторите се опитваха със скъпи хотели, изобилни кюрсоффри и малко психо-тестове да ни дават уроци по лоялност вместо да слушат нашите изказвания по проблемите на малцинствата.

На 5 октомври 2000г. Милошевич падна. Но “патриотичните” сили останаха здраво загнездени в правосъдието, прокуратурата, полицията, държавната и изпълнителната власт. На 26. 02. 2002г. президентът Кошунница обнародва Съюзният закон за малцинствата в който беше вграден целият европейски корпус от малцинствени права. С този закон беше предвидено създаването на Съюзен и Национални съвети на малцинствата със

скромни съвещателни правомощия в областта на служебната употреба на езика, образованието, информирането и културата.

С голям зор такива съвети бяха формирани за унгарското, румънското, словашкото и русинското малцинство. И дотук спря тяхната работа. Във Войводина политическите процеси се развиваха в посока автономия. Девет общини във Войводина поискаха собствена унгарска автономия. От 21 септември 2002г. когато бе формиран Националният съвет на унгарците от Войводина той нито се чу, нито се видя в сръбския печат. Бошнячкото малцинство в Санджак също обяви борба за политическа автономия.

С разпадането на Съюзната държава престана да съществува и Съюзният закон за малцинствата. Новата държавна общност Сърбия и Черна Гора още не го е ратифицирала.

В условията на такъв правен вакуум започна и създаването на Националният съвет на българското малцинство.

Вече споменахме, че този закон, ако изобщо е валиден, има съвещателна роля в областта на служебната употреба на езика, образованието, информирането и културата. Което означава, че икономическите, политическите и други проблеми на българското малцинство са извън обхвата на този закон. Ако към това прибавим и начина на избирането на тнр. “електори” който дава широко поле за манипулации в полза на “патриотичните” сили, съвсем сериозно може да се постави въпроса за смисъла от участието в един такъв съвет.

Въпреки това, сръбскоговорещите българи от Босилеград и Цариброд скроени по мярката на великосръбските национални интереси, както от властта така и от опозицията, хукнаха да изпълняват инструкциите на Министерството за национални малцинства без да се замислят какви шансове дава този съвет на българското малцинство. На никого не направи впечатление, че дори заявките за “електори” на Националният съвет на българското малцинство бяха написани на сръбски език! А в тях кандидат-електорите заявяват, че българският език в Босилеград и Цариброд е в “служебна употреба” и че майчиният им език е български! Което си е чиста лъжа. Така очертаващия се състав на Националният съвет на българското малцинство от “електори” които довчера заклеиха всичко българско, и които и днес умишлено продължават да нарушават член 11 от същия този закон който ги задължава обезателно да въведат българският език като служебен; днес с помощта на 100 подписа се обръщат за 180 градуса и

с чиста съвест подписват изявления на сръбски че майчиният език им е български!

Така този Национален съвет още в началото се превърна в театър на абсурда.

Дори и ако се съгласим, че такъв Национален съвет ни е нужен, и то не като съвещателен, а като върховен законодателен и представителен орган на българското малцинство, тогава той трябваше да бъде демократично избран с общо и тайно гласуване на непосредствени и свободни избори. Съвет който да бъде легитимен и отговорен представител на малцинството и да има реални властови механизми да работи за неговият духовен и материален напредък.

Сегашният Национален съвет съставен от неопределени в национален смисъл мелези лишени от национално мислене не може да донесе нищо добро за малцинството. Той може да послужи само за параван зад който старата асимилационна политика ще продължи с нови средства. Вместо сяпао да изпълняваме политическите поръчки на Белград, ние трябва да се поучим от положението на малцинствата в развитите демократични страни на Западна Европа и да използваме демокрацията да представим нашите искания в Белград, а не послушно да изпълняваме всяка инициатива която идва оттам. Защото това нещо го правехме десетилетия наред и то не ни донесе нищо добро.

Нови партии стари еничари – две години по-късно

Пише: Иван Николов

Всички сръбски управляващи и опозиционни политически партии в Босилеград претърпяха пълен провал. В Сърбия и Черна Гора не се интересуват от нас, защото не сме печеливши за тях. Дори сме излишно бреме. Българското малцинство трябва да излезне с единствена политическа цел – борба за административно-политическа автономия, кондоминиум, свободна зона...

Когато преди повече от две години в 15 брой на “Бюлетина” написах статията “Нови партии – стари еничари”, в която, с един доста саркастичен тон се опитах да предупредя за опасностите които носеше процеса на размножаване на сръбски политически партии у нас, доживях всеобщо порицание и анатема. Освен лично засегнатите лидерчета на тия партии издигнали се на вълната на еуфорията от 5 октомври, срещу мен тогава се обяви и общинската организация на ДСБЮ в Босилеград с обвинението, че съм: “...нанел непоправима вреда на взаимното доверие и отношенията с останалите партии и коалицията на местно равнище”. В интерес на истината, в

официалното съобщение което ДСБЮ издаде по този повод, тази формулация беше доста смегчена, но горчивото чувство, че ме предадоха близки хора на които имах доверие и ги считах за приятели – не ме напусна и до днес. Никак не е приятно да се изправиш сам срещу всички.

Бързам да кажа, че препрочитайки тази статия от дистанцията от две години – не бих променил нито думичка в нея. Интересно ми е да чуя какво мисли другата страна днес по този въпрос, но тъй като тя съзнателно, (и не случайно), отбягва публичните дебати, ще си позволя отново сам да се върна към темата.

Искам да припомня, че самонадеяните интелектуалци от “коалицията на местно равнище” – ДОС (назначена от Белград) и съставена от членовете на Демократичната, Християндемократичната, Социалдемократичната партии, Гражданския съюз, Демократична алтернатива и ДСБЮ по това време се бяха здраво хванали за гушите при разпределението на няколкото добре платени общински места, и не само

нямаха никаква управленска стратегия

как да измъкнат Босилеград от тежката икономическа криза, но дори нямаха план как да спечелят приближавашите местни избори. За повечето от тях проблемите на българското малцинство не съществуваха. Те бяха под влиянието на таканаречената “либерална” сръбска опозиция и всеки разговор на тема малцинствени права беше едва ли не проява на омразният “национализъм” който разруши тяхната обичана Югославия. Този начин на мислене много ги доближаваше до разбиранията на току-що свалените от власт бивши комунисти. Цялата им управленска философия се изчерпваше с това да чакат пари и инструкции от своите “демократични” централи в Белград и да ги провеждат. За тях, всичкото зло си беше отишло с Милошевич и сега предстоеше период на демокрация и икономически просперитет когато с изобилната финансова подкрепа на международната общност, Сърбия щеше за нула време да стане “лидер на Балканите” и далеч да изпревари България и другите страни в региона. Чувал съм го неведнъж от босилеградските политиканти по кафенетата.

Това тяхно опростено разбиране на демокрацията като за нова спасителна идеология идваша да замести марксизма и “национализма” – издаваше пълната им закостенелост и неподготвеност за предизвикателствата на новото време. Тия интелектуалци, (в България ги наричаха сини комунисти или червени демократи), не си даваха сметка за суровата мисъл на Чърчил че:

“Демокрацията е страшно нещо,

но за съжаление, човечеството не е могло да измисли нищо по-добро от нея”.

Впрочем, за качеството на “Коалиция ДОС – Босилеград” свидетелства и фактът, че тя загуби местните избори от дружинката на Владимир Захариев, един съвсем посредствен човек, който изненадващо видя своя шанс и яхна властта в Босилеград. От гледна точка на интересите на българското малцинство, няма никакво значение коя сръбска партия ще държи властта в Босилеград – резултатът ще е един и същ. Виждали сме го неведнъж в нашата осемдесетилетна история. През седемте Югославии у нас се смениха десетки сръбски партии на власт, но политиката си остана една и съща – асимилация и обезлюдване на нашите краища.

Няма никакво значение това, че сръбските политически партии в Босилеград се декларират като “демократични” и се кълнат, че ще спазват малцинствените права. Видяхме, че в изтеклите две години, нито ДОС, нито ДСС,

не мръднаха нито милиметър по въпроса за обучението на български език,

употребата на майчин език в администрацията и правосъдието, богослужението на български език, опазването и развитието на нашата национална идентичност, освобождаването на медиите, отваряне на границата и т.н. Дори напротив, кметът Владимир Захариев се прослави с подмолната си война срещу кабелна телевизия “Кодал” и фактическия контрол на радио Босилеград. На същите вълни се оказва и “сръбската” опозиция в Босилеград която също не можа да оцени огромното значение на свободните медии и да ги използва в борбата за демокрация. Като че ли всички до един са ученици на Макиавели!?

Все пак, да се бориш за демокрация и да я усвоиш като начин на мислене и поведение са две неща. На това изпитание паднаха и сръбските и нашите тукашни демократи.

Ако сръбските партии бяха наистина демократични, те нямаше да ни налагат своята демокрация, (което също е тирания), а щяха да ни оставят ние сами да дефинираме нашата политическа воля, и те като демократи да я уважават. От друга страна, ако нашите местни политици бяха наистина демократи, те нямаше да се превръщат в послушни апаратчици на сръбските политически централи в Белград, и щяха да им говорят не това, което те искат да чуят, а това което ние трябваше да им кажем веднага след разпадането на държавата. Нито едните, нито другите бяха на равнището на задачата, пред която ги изправи новото време.

Другият парадокс е още по-сложен и съществен. Може ли една окупирана територия и един духовно и физически поробен народ, какъвто е нашият, (което е исторически и политически факт), да се демократизира и свободно да формира своя политическа воля? Абсурдно е. Вероятно защото някой все още се опасява да не му избягаме. Видяхме го и на нашия пример в последните две години. Основна предпоставка за всяка демокрация е човешката свобода. За каква свобода може да се говори у нас, след като още няма свобода на медиите, правова държава и действаща пазарна икономика? Когато, да речем, за да прекараш 100 коледни пакетчета

трябва да се съобразяваш не със закона, а да клечиш пред кмета

и шефа на митницата. Или, ако си решил да правиш частна телевизия, трябва да се съобразяваш не с нормите на журналистическата етика и със законите на бизнеса, а с интересите на определени политически групировки които искат да контролират медийното пространство за да манипулират с общественото мнение?! Защото в условия на свобода на медиите, на време се разобличават всички далавери от типа на разни Коич или Васич бизнесмени които идват у нас не за да приватизират и инвестират в нашата икономика, а взимайки ги “под наем” – да източват преостаналия капитал от нашите предприятия и да използват на безценница нашата работна ръка.

Също така, не могат да останат скрити пладнешките обири на куфарните търговци от България, а управляващите и опозиционните политици не могат да се правят на по-умни отколкото са, защото на телевизията, във вестниците и по радиото всичко се вижда и чува. И политиката не може да се води в Клуба на пенсионерите където разни Горнолисински, Долнотлъмински, или Параловски Титови ветерани да решават колко български или хърватски канала ще гледат босилеградчани! Всеки ще трябва да излезне в публичното пространство и сам да защити позицията си.

От тази гледна точка, (а това показаха и двегодишните практически резултати),

създаването на сръбски политически партии в Босилеград беше абсолютно погрешен ход

който забави еманципацията на малцинството поне за няколко години. Но създаването им отговаряше на политическите разбирания на босилеградските младоци привърженици на гражданското общество и “абсолютната” демокрация. Те като че ли искаха да тръгнат “на чисто” сякаш историята не съществува, сякаш спомените, начина на мисленето и навиците за една нощ могат да се променят. И накрая, претърпяха пълен провал.

Може би тия лутания до известна степен бяха и неизбежни. Въпросът е, дали са неизбежни сегашните лутания които продължиха със създаването на нови “български” организации каквито са “Нашинец”, “Матица на българите в Сърбия” че дори се стигна и до Национален съвет в които се зачлениха някогашните Титови пионери.

Трябваше ли да разпиляваме силите си създавайки много организации с различни цели, вместо да обединим всички сили за една цел – създаване на административно-политическа автономия на малцинството която трайно да дефинира политическите, правните и икономическите параметри в които да живее малцинството, а от тук нататък всеки да решава какви политически възгледи ще изповядва? Явно, огромна част от малцинствената ни интелигенция е все още под влиянието на сръбските стереотипи за малцинствените права като индивидуални, и за автономията “като първа стъпка към отцепление”. Повечето от тях не се заеха да изучат нашата малцинствена история, феномена на великосръбския национализъм, същността на югославската криза, дадените политически реалности в Европа и на Балканите, световните тенденции, позитивната практика със

защита на малцинствата и на базата на всичко това, да потърсят решения за нашето измъчено малцинство.

Вместо това, ние виждаме посредственост, властолюбиви амбиции, лов на евтини политически точки, плакнени на биографии, злосторение... В целият този жабурняк всичко старо си остава на мястото – от начина на мислене, начина на поведение до начина на работа. Промени няма. Няма и стремеж към изнамиране на нови пътища. По-скоро има носталгия към миналото, когато, нали, ни беше добре и стандарта беше по-висок.

Ако преди две години феновете на сръбската демокрация в Босилеград не можаха да се примирят с простичката истина, че

сърбите занапред няма да се интересуват от нас, (освен по време на избори),

защото в новите икономически и политически реалности ние не сме печеливши за тях, сега това се вижда и с просто око. Няма значение, че нашите политици (полицаи) и интелектуалци по навик продължават да хленчат пред сръбските политици. И да искат, сърбите няма какво и откъде да ни дадат.

Трябва да търсим пътища и начини сами да се оправяме – така както това са правили други малцинства в Европа с подобна историческа съдба. Можем да използваме и техния опит. Демократизацията на страната ни дава нужната свобода да обявим всякаква политическа цел – автономия, кондоминиум, свободна зона... Трябва да си изберем нещо и да почнем да работим за това.

Иначе след две години отново ще можем да напишем друга статия със същото заглавие.

Западните покрайнини – патриотизъм, предателство, перспективи...

*Даваш ли даваш балканджи Йово убава Яна на турска вера?
Море, войводи, глава си давам, Яна не давам на турска вера.
Отрезаа му и двете ръце, на пак го питат разпитват.
Даваш ли даваш балканджи Йово убава Яна на турска вера?
Море, войводи, глава си давам, Яна не давам на турска вера.
Отрезаа му и двата крака на пак го питат разпитват
Даваш ли даваш балканджи Йово убава Яна на турска вера?
Море, войводи, глава си давам, Яна не давам на турска вера.
Избодоа му и двете очи на не го питат разпитват, а си Яна земаа...*

Пише: проф. Лозан Митев

Няма истинско сърце, което да се радва кога гледа братята си да се хванат гуша за гуша. Само мъка и болка може да изпитва всеки истински българин, който вижда събитията, докарали нашите сънародници в Западните покрайнини до това положение, сякаш са най-върли душмани помежду си.

Ние тук, долу, в България, оставаме безпомощни пред тази отчайваща гледка на ожесточение, разложение, униние и в крайна сметка на предателство към това, за което всички се стремим – опазване на народностното самосъзнание, живота и достойнството на нашите братя.

Мисля си, колко много

злорадство и успокоение

сред нашите недоброжелатели предизвикват събитията, които стават сред Българските дейци в Покрайнините. Това, което не можаха да направят насилията и заплахите, униженията и дискриминацията на властта, направихме ние самите чрез коварни уловки и интриги.

Сегашната кризисна ситуация налага не само да преоценим всичко и всички, които по един или друг начин сме замесени в съдбата на нашето малцинство в Сърбия, но и да се опитаме в един критичен момент да видим собствените си слабости, грешки и слепота и ако сме наистина народни дейци, то нека още един път да се вслушаме в думите на Васил Левски, че дори и да има кривици, в името на идеалите и на каузата е редно да намерим сили ако не да работим

съгласувано, то поне да не злепоставяме името на Българщината и да не създаваме нещастия на тези обикновени хорица, които нямат претенции и смелост да са народни дейци, но за чието добруване, достойнство и бъдеще ние работим.

Кризата на Българското движение

в Западните покрайнини не можеше да се скрива повече с недомлъвки, с компромиси и криви сметки. И въпреки това, не съм склонен да търся отговорност за тежкото състояние на народното дело сред нашите сънародници от самите тях, не само защото нямам право да им диря сметка, но и защото не може да не се види зад всичко, което става, ония “тъмни сили”, които движат общата балканска политика на разединение, конфронтация и отслабване на народностните ни правдини.

И за да бъде разбран по-ясно, ще използвам пример от науката. В психологията има един уникален експеримент изучен първоначално чрез опит с мишки, а по-късно приложен масово сред обществото, свързан с моделирането на човека, неговото съзнание и обществено поведение.

В лабораторни условия се експериментира с живота на мишки, на които се изменят по различен начин условията за живот. При добри условия учените забелязват едно нормално протичане на всички жизнени процеси, бързо нарастване на популацията, стабилно поведение на отделните индивиди, строго регламентирани от правилата връзки на сътрудничество и йерархия между отделните индивиди.

Учените поставили същите мишки в нови условия, където било ограничено жизненото пространство до невъзможност за нормален живот, намалена била храната на животните. Изведнъж мишките започнали да развиват нервност, започнали хаотични действия, агресивност, случаи на кървави противоборства и постепенно мишките се самоунищожили.

Подобен, но човешки експеримент описва интересно сръбският автор Стеван Петрович в своята знаменателна книга ***Psihologija i mogućnosti zloupotrebe, Dečije novine, Gornji Milanovac, 1984.*** В нея той разкрива механизмите на насилствено изпиране на мозъците и деградиране на личността в условията на концлагерите, където за тази цел човекът е поставен в нечовешки условия на съществуване. Особено интересни мисли в книгата на автора, които водят до аналогия с Босилеградските събития може да се намерят на стр.56/79.

С този пример искам да изместя въпроса за отговорността от плещите на Българските дейци в Покрайнините и да го насоча към проблема –

кой променя условията и диктува режима на живот в Босилеградско и Цариградско,

за да стигнат хората дотам, че и роднини да се ловят за гушите, да ги накарат да се отрекат от майка и баща, от род и език. Това е и предметът на този материал. Ясно е, че това не са самите босилеградчани и цариградчани, те са само обекта и жертвите на въздействие. Размислите по-долу са опит да стана защитник на моите братя – българите от другата страна на границата. Ето защо в този материал ще се отправим към проблема за това, кой определя условията на живот – за експериментиращите в Западните покрайнини.

Първите проводници на големия експеримент са от времето на създаването на националните държави на Балканите на мястото на Турската империя. Този процес започна в началото на XIX в. на основата на една антинационална идея – идеята за балканска или православна федерация издигната за първи път от Александър Ипсиланти (Движението “Филики Етерия”). Но с тази интернационална идея бяха използвани усилията на другите потиснати народи за да се подпомогне създаването на гръцката държава, която запали искрата на национализма на Балканите. Пак с идеята за Балканска федерация Тудор Владимиреску направи опит за създаване на Влашка държава, която също така поиска помощта на балканските народи за своята национална кауза. Ново качество идеята добива с “Начертанията” на Гарашанин за славянския Пиемонт в лицето на Сърбия. Славянската идея представлява едно по-реалистично и по-префинено средство за утвърждаване на същия тип национална политика, която изградиха останалите национални държави на Балканите.

Федералните идеи бяха възприети

първоначално горещо, но и наивно от идеолозите на нашето революционно движение - Раковски и особено Каравелов. Те прегръщат идеята за балканското братство, виждайки невъзможността на българския народ самостоятелно да постигне своето освобождение, но постепенно бяха до такава степен разочаровани от реалностите, че посочваха ясно имперските амбиции на младия сръбски национализъм, който виждаше в българите инструмент за решаване на проблемите с Турската империя и възможност за превръщането им в икономически потенциал на своята държава.

Имаше, обаче, нещо дълбоко противоречиво и абсурдно в балканския федерализъм. На първо място той се насърчаваше от външни на Балканите фактори. Тези идеи се проповядваха от Мацинистите, които са изява на тайните общества в Европа, които усилено подготвяха създаването на новия свят. На второ място федералната идея бе част от славянофилските идеали проповядвани от Русия, която поради особеностите на своята култура и политика не можеше да схване произхода и причините за крайния антагонизъм между православните нации на Балканите. Абсурдното се състоеше в две неща, че федерализъм на балканските народи се проповядваше чрез насърчаване на национализма и изграждането на Великите балкански държави за сметка на нетолерантност към другите народи. И на второ място, новите идеолози искаха да изградят едно мирно и единно общуване на християнските народи на Балканите, което по същество съществуваше в рамките на Османската империя. Истината е, че идеите за федерализма на Балканите бяха само една идейна и

духовно-психологическа бутафория

прикриваща стремежа за изграждане на ново, по съвършено господство на мястото на Османската империя. Дори и заслепените Български дейци още от Възраждането като Раковски, Левски, Стамболов и др., след доста наивност и лутане разбраха, че идеята за Балканската федерация в която и да е нейна форма носи облаги на големите играчи, а за балканските народи кръвни разпри. Ставаше дума да се създадат протекторати на Великите сили, чрез които да се реализират интереси несъобразени с изконните ценности и възделения на балканското население. Експериментът Балканска федерация се оказа неуспешен в 19 век, защото народите не вярваха в него. Най-ярко доказателство за това бяха и Балканските междуособици дали началото на I световна война. Но този експеримент бе наложен със сила от неговите автори в началото на XX век. Първи ние, българите разбрахме най-точно

колко струва лъжата за Балканското единство,

за която платихме и плащаме с толкова много кръв и мъки, от 1913 г. насам.

Илюзията за балканското, пък и за славянското единство се срути още много преди то да бъде насилно създадено. Няма, обаче логика, която да обясни налагането му с насилие от господстващите държави, освен извратени амбиции за господство.

Идеята за обединение на Балканите и дори на близките славянски народи на Балканите се провали, защото те бяха народи с много по-дълбоки корени и култура, отколкото ги мислеха и второ – използваните политически лостове, интриги и сплетни на дипломатията на Великите сили правеха такива кроежи и формули, които по-скоро взривяваха съжителството на нашите народи. Не по-малка причина за краха на Балканската идея се основава на икономическата логика, която обвързва отделните народи с различни икономически центрове намиращи с в ожесточено състояние на война за пазари и печалби.

Външният фактор разби добруването на Балканските народи. Нека да си спомним смешния пример на несръчните протестантски и униатски мисии, които идваха на няколко вълни да “християнизират” това място, което е люлка на Християнството в Европа. Нека си спомним покровителствената политика на Русия през Балканските войни, нека си спомним Антантата и Централните сили как гледаха на Балканите като на пилешко печено, което трябва да се изяде или като впрегатен добитък, който трябва да свърши черната работа. Нека си спомним умелата игра на думи в Обществото на народите, както и срещата на тримата големи (Рузвелт, Сталин и Чърчил) по въпроса за малката баница на Балканите.

Крахът на Югославянския експеримент – изкуствената форма на Балканска федерация, даде знак на по-прозорливите още от началото на 80-те години за търсене на нова формула за спасение и запазване на господството под нова форма. Те разбраха, че започна свалянето на маската “Югославия” за да се покаже истинският лик на Сърбия. Тя направи всичко възможно, което бе по силите ѝ да запази своето господство и международно положение. За това имаше малко възможни средства: издигането на национализма и войната като прикритие на процеса на трансформация в новите икономически механизми на господство и борба за влияние на световните пазари и отношения. С възможностите на войната Сърбия направи последен опит да запази максимално сферите на своето влияние и най-важното – да осуети своето влизане в Евросъюза, за което тя бе по-готова от всички социалистически страни на Варшавския договор до 1989 г.

Имперската кауза на

сръбската политика нямаше интерес от влизане в Европейския съюз.

Тя губеше две важни неща:

- своето положение на най-глезеното и ухажвано политическо създание на Новия световен ред от масите на мирния диктат в Париж през 1919 г.
- в Евросъюза Сърбия трябваше да се откаже от “Начертанията” на Гарашанин , което водеше до дезинтеграция на отделните народности, загуба на контрол над своя икономическия потенциал, а от там и ролята на Сърбия на Балканите.

Колкото и да е парадоксално, само сценария на войната и конфронтирането с Европейския съюз дава възможност да се запазят “Начертанията” на Гарашанин за създаване на една монолитна сръбска държавна общност от чисти сърби, а там където това бе явно невъзможно, трябваше да проработи механизма на Сърбия - “Матица” на славяни и неславяни, които трябваше предано и покорно да застанат под нейно покровителство и “грижи”. Войните и европейските интереси оставиха един малък кусур, тя вече не можеше да бъде велика.

Тези, които поставиха Милошевич през далечната 1987/8 г. на власт няма начин да не са правили тези сметки. Те са далеч от Белград, но Югославската империя им е нужна, защото в този вид тя е значителен стратегически буфер в Европа, който придава повече тежест на политическите игри между Великите сили. Именно събитията от 1990 г. и трагедията на която бе подложен сръбският народ, който аз уважавам и комуто дълбоко съчувствам за безсмислените жертви, за черните забрадки и мъката в лицата на майките и сестрите на хиляди млади момчета, доказват най-добре такава едно схващане.

Голямото надлъгване между великите сили,

остави Европейския съюз безсилен да наложи европейските ценности и норми, да запази постигнатото в Югославия и да я интегрира в един жизнен организъм, който можеше да бъде градивен фактор в Общоевропейския процес. Оказа се отново, че битката за Балканите не е разрешена въпреки реките от кръв, които се проливаха в продължение на толкова десетилетия. Това обстоятелство е в основата на драмата и на нашето малцинство, защото то влизаше в стратегията за бързото прочистване на Сърбия и превръщането му в монолитна етническа държава. Западните покрайнини трябваше или да бъдат духовно асимилирани или населението с българско самосъзнание да бъде разгонено към вътрешността на Сърбия и България, а оставащите, да бъдат обречени на икономическа и социална гибел. Така, към 2015 – 2020 г. с влизането на Сърбия в Евросъюза, което е неизбежно, тя няма да има проблема с българското малцинство, защото такава вече няма да има.

Тази злокобна перспектива е мъка за всички българските дейци, защото тя се явява като най-мощния възпиращ фактор за запазване на българщината в Покрайнините.

Всичко това доказва, че все още господства правото на силата, а не силата на правото в международните отношения. Модерното варварство на цивилизованите държави, дори и в неговата най-благовидна форма ООН доказва, че не може да установява справедливост и мир в света особено в търсене на формула за преодоляване на народностното разделение и антагонизъм. Цивилизованите варвари са дебнат един други и едва ли ще пожелаят да решат проблема с Кипър, Баските, Камбоджа, Босна, Македония, Кашмир, Кюрдистан и др. Нещо повече, ние знаем, че Между България и Сърбия нямаше да се излеят толкова реки от кръв на техните синове, ако не бяха злокобните интриги отвън превръщайки двете страни в жалки маши, в пушечно месо на голямата игра.

И крал Милан и цар Фердинанд

бяха играчки в ръцете на големите, ако не бяха те, щяха да бъдат други, но едва ли щяха да ни оставят да живеем в разбирателство и добруване от съществуването ни като нации и държави, иначе как ще ни продават смърт?

Нито Великите сили, нито ООН или страните от Европейския театър ще имат смелостта да признаят срама и да поемат отговорността, че издълбаха такава дълбока пропаст и предизвикаха толкова кръвопролитие между двата народа. Ето защо, колкото и да настояваме против неправдата, която умишлено трябваше да смрази още повече България и Сърбия – Западните покрайнини, този въпрос трайно и систематично ще бъде подминаван отново с мотива, че моментът не е подходящ, че трябва да се поддържа политическа деликатност, че равновесието на силите изисква внимателен баланс. И цялата тази деликатност, финес, дипломатическа ловкост и порядъчност се заплаща със страданието на едно население, което е най-глухата провинция в държавата Сърбия и Черна гора. Западните покрайнини са нужни такива каквито са на

цивилизованите варвари

за да поддържат политическите еквилибристики и интриги. Ето защо от там ние няма да получим нито разбиране, нито принципна позиция и международна намеса по подобие на ситуацията в Косово, защото Косово и Покрайнините са два много различни обекта на интереси.

Другата алтернатива е да се търси решение между България и Сърбия със собствени сили и благоразумие. Но изляните реки от братоубийствата издълбаха такива страшни ровове помежду ни, че дори и да искаме, ние не можем да протегнем искрено братски ръце и да имаме доверие. И ние в България помним сръбските жестокости от 1912, след 1918 в Македония и Западните покрайнини и сърбите помнят жестокости и отмъщения от българските войски и власти през 1915 и 1941, за които ние сякаш гузно премълчаваме в нашата история.

Ето защо днес приказките за мостове на приятелството и сътрудничеството, за които наивно се заблуждаваме по време на официални срещи между двете страни, са напълно лишени от обективност и съдържание. Те просто звучат

лицемерно и гузно,

като оправдание за едно безсилие. Какви мостове могат да бъдат спорадичните гостувания на български културни дейци по някои празници от наша страна или нелепите писания за шопския език в контролирания интелектуален кръг на "Братство"? И едните и другите инициативи не решават същината на проблема за сътрудничеството и добронамереността между двете държави по решаване на същните нужди на нашето малцинство – на живите хора от другата страна на границата.

Това, което ние не сме в състояние да поставим открито, отговорно и коректно в отношенията между двете страни е не статута на Западните покрайнини, а съдбата на нашето малцинство. Тази съдба се състои от няколко въпроса, от които ние като българи не можем да се крием и да бягаме.

Ако ние Българите отсам границата имаме повече съвест трябва да разберем, че главното в предателството не е бавното, но сигурно сърбеене на народа в Покрайнините. Всеки човек в такава безизходица ще търси упование и утеха за своето съществуване. И ако той не го намира в лоното на своето Отечество, то е естествено като отчужден да потърси илюзорен покой за своето съществуване и съвест в еничарството.

Главното в предателството

е отсъствието на ясна, принципна и смела позиция на България, която да бъде отстоявана коректно и постоянно от всеки фактор на държавата и обществото. Ето защо:

1. Ние нямаме право да не поставяме най-напред и всеки път пред сръбските отговорни фактори въпросът за правото на българския език (в образование, администрация, съдебна система, културни изяви и дейности).
2. Ние нямаме право да не поставим въпроса за икономическото състояние на нашите сънародници и да предложим на сръбските власти солидарно и отговорно развитие на икономически проекти, които да бъдат представени дори и като предмет за Европейско финансиране. И Сърбия и България имат нужда от това.
3. Ние нямаме право да не поставим въпроса за създаване на особен статут на граничното преминаване за българи от Западните покрайнини до въпроса за свободното преминаване на границата между двете държави по подобие на формите в Бенелюкс, преди създаването на Европейския съюз.
4. Ние не можем да не поставим пред Сърбия въпроса за двустранно споразумение за съгласие за отпадане на Ньойския мирен договор по подобие на свещения мир, който България сключи с Румъния през 1940 г.
5. Ние не трябва да говорим за ново преместване на границите, а за отпадане на границата в един по-дългосрочен план, като се предприемат конкретни и постепенни стъпки за това премахване на етапи.

Мисля, че тази позиция, която ние постоянно си шушукаме по патриотарските дюкянчета в София, трябва да се превърне в единна национална програма на всички политически сили. Тя трябва да се издигне в национална доктрина и да бъде представена като гръбнак на нашите отношения със Сърбия по един откровен и добронамерен начин.

Сърбите сигурно знаят, че техния шанс е в това - у нас да има марионетни продажни правителства, които със своето малодушие, подкупност и безхарактерност безлично да подсмърчат за помощи и покровителство пред силния на деня. И ако Сърбия успя да си спечели симпатизанти и покровители сред нашите приятели и недоброжелатели, то е именно, че за нейна чест, тя никога не е чурила гръбнак и правила компромис с националните си интереси. В това отношение тази държава може да бъде за пример.

Ако ние българите покажем достойнство, макар и в условията на един васален суверенитет, в който се намираме, то при всяко положение каузата за опазване на нашето малцинство специално в Сърбия трябва да присъства в националната ни политика, за да ни уважават както нашите поддръжници, така и нашите противници.

Днес истината е, че Сърбия няма никаква икономическа и политическа изгода от България и за това тя няма да се вслушва в едни ясни и откровени искания, които са противни на нейната доктрина. Важното за България е друго. Дори и да се отхвърлят нашите предложения поради липса на добронамереност,

поставянето на въпроса за Западните покрайнини

трябва да е крайгълният камък на нашите взаимоотношения. Рано или късно взаимните интереси ще наложат разглеждането на проблема, а до тогава справедливите ни искания трябва да бъдат предмет на обсъждане на Европейското право и ценности.

Някой би казал, че всичките 5 точки звучат наивно и нереалистично, но истината е, че те трябва да бъдат началото и част от платформата на всеки един контакт с официален Белград, за да може и там да се разбере, че България не е едно малодушно мекотело и подсмърчащ ученик в Европейската политика, а една малка и бедна, но с достойнство държава. В голямата игра на политика може и да не успеем да постигнем всичко, но може да си извоюваме уважение, защото уважават достойните и доблестните. Дори и да не спечелим бързи и цялостни политически резултати, трайното поставяне на проблема, както е примерът с Япония по въпроса за Курилските острови, ние печелим най-голямата награда – доверието в нашите братя от другата страна на пропастта наречена граница. Ето това е най-важното, което трябва да интересува един политик, който мисли повече освен за своя 4 годишен мандат, за личния си келепир и капризите на суетните си благодетели.

Всъщност тази наша позиция ще бъде разбрана и подкрепена в най-важното място – сред българите от Западните покрайнини. Това е най-важният въпрос, който ни събира, който изисква от нас отговорност, усилия в изпълнението на Отечествения дълг от тази страна на границата. Защото без такава една позиция и нещо по-лошо, с липса на позиция или с такава, която е без всякаква адекватност със сложните процеси както в Сърбия, така и сред нашите сънародници, или позиция, която е основана на гузност, страх и бягство от нашите отговорности, ще доведе до нещо съвсем просто. Скоро Западните покрайнини ще останат само едно географско понятие.

Нашите политически водачи трябва да имат отговорността и да притежават съзнанието за това, че

историческото време е уникално,

то непростимо бърза и ни поставя в ролята на народ без яснота накъде вървим и какво става със собствената ни съдба. Ако едnodневните политици, които се облизват пред казаните на политическия пилаф и чакат да се продадат за паница леща, не разберат, че е застрашено физическото съществуване на нашите братя, по-добре да хващат чобанлъка, но ми се струва, че това ще е опасно и за овцете.

Трябва да се разбере, че българите в Сърбия като народна общност от 1987 г. са подложени на последна много интензивна фаза на асимилиране, която може да приключи след петнадесет години. Тя включва следните няколко важни момента:

1. Тотално културно, възпитателно и духовно вкореняване на сръбско съзнание, манталитет, култура, обичаи и ценности чрез изкореняване на обичаите, езика, църквата.
2. Създаване на неопишуема материална мизерия чрез закриване на икономическите мощности. Поминъкът на оцеляващите е свързан с административните и полицейски служби на сръбската държава, които изискват формирането на еничарски качества и действия от приетите.
3. Насърчаване на миграцията, особено сред младото поколение и превръщането на населените места в старчески домове, приюти за несретници и неудачници
4. Инфилтриране на хора, които да дезинтегрират интелектуалния и обществения потенциал на малцинството. Дискредитиране на неговите водачи, някои от тях да се привържат чрез подкупи и заплахи.
5. Международна изолация и парализиране на българската държавна администрация в инициативи за Западните покрайнини чрез външно политически влияния на трети страни или структура. Налице е и лобиране за сръбските интереси сред нашите политически кръгове, движения и партии обвързани с представители на сръбски институции и организации, които минират създаването на Национална политика и програма за работа по проблема за Западните покрайнини.

При всички тези перспективи, към 2015 – 20 г., когато, ако светът съществува такъв какъвто го предвиждаме днес, Сърбия ще влезне в Евросъюза, но в

Западните покрайнини вече няма да има българи.

Ако някой е останал, ще бъде някой яростен еничарин, който псува всичко българско и родно.

Има ли в България фактори, които да анализират сегашната ситуация и фактори, които да предвидят и осъществят защитни механизми за запазване на българите от Западните покрайнини? Отговорът на първият въпрос е да. В България има доста умни хора, които са запознати издълбоко със ситуацията. Яснотата на проблемите по Западните покрайнини е в ръцете на една група от интелигенцията, на редица учени и общественици, които нямат достъп до общественото мнение и политика и не могат да формират национална дискусия, обществена нагласа като фактор на

въздействие върху политиката. Специалистите от интелигенцията нямат позиции за да изградят аргументацията, обсъждането и постройката на държавната политика по тези въпроси. Те нямат достъп и до

политическите кошари,

където е пълно с кариеристи, а не с експерти. Българските политически партии се намират на един доста инфантилен стадий на своето развитие и е съвсем естествено толкова сложни въпроси, които не могат да бъдат търгувани, продавани, експлоатирани, да не бъдат обект в ползрението им. В партиите няма експерти по националната политика в българския смисъл на това понятие. И още - няма консолидиране на всички партии по националните въпроси чрез съвместни експертни групи, разисквания, общи документи и други.

Вторият информативен фактор по въпроса трябва бъдат службите за сигурност, които са длъжни да са запознати с цялостната ситуация, но в днешните условия тяхната информация не е от решаващо значение за формиране на нашата политика.

Решаващ фактор, който има роля за придвижване на проблема за Западните покрайнините са политиките и новата икономическо-банкова олигархия.

Първата група на политиките са най-неясния, непоследователен, непостоянен и поради това опасен фактор в развитието на позицията на България по въпроса. Въобще няма смисъл да се лъжем, думата политик в България няма добро значение. Политикът има приоритети – личният келепир, угодничество на началството, симулиране на дейност с всякакви средства, често пъти поради това, че е поставен случайно или неуместно, напълно не схваща дълбочината и отговорността на социалните процеси. Политикът трябва да е опериран от гражданска позиция, идеали, жертвоготовност, отговорност, самокритичност. Ако има изключения, то те не работят по проблема за Западните покрайнини, защото в ценностната система на българския политик понятието Западни покрайнини много често звучи като екзотична тема - примерно за взаимоотношения между племената Шона и Ндебеле в Зимбабве. Много ми се иска да заявя обратното, но хората в България или ще ми се смеят, или ще ме обвинят в демагогия и слепота. Ето защо не е случайно, че нито една парламентарна партия, с изключение на ВМРО, няма разгърната програма и концепция по националната доктрина и позиция за Покрайнините. Не, че в България няма мастило и хартия, не че политиките са беззъби, онемели или парализирани та да не напишат и кажат нещо. Ако ги застъпиш на теми като приватизация, участие в бордове на предприятия, борба за привилегии, значението на демокрацията, не можеш да им отнемеш думата, не можеш да им изчетеш посланията. Но тогава се задава въпроса, защо мълчат по един принципен въпрос. Защо шашмите между политически и тъмни икономически структури ще разрешават на един руснак, сърбин, нигериец или конгоанец да стане за бързо гражданин на България, а един истински българин, борил се срещу асимилацията от Покрайнините или албанските чукаци трябва да чака унизително 2 години. Как да тълкуваме тази практика? Национална политика, принципност, свършено законодателство или всичко е в парите?

Друг пример, защо Западните покрайнини нямат официално представителство в София като самостоятелен обект на нашия обществен живот?

Вторият важен фактор, който има отношение към проблема за формиране на Българската позиция по отношение на Покрайнините е олигархията в банковото дело и икономическите структури. Поради престъпния характер на нейния произход, установения чуждестранен контрол върху тяхната дейност и самоличност, съвсем разбираемо е, че тези структури ще бъдат на Виетнам с проблема за принципи, идеали, морални стойности и национална кауза.

Българските бизнес структури, колкото и да се правят опити да се персонифицират в лицето на един или друг “бизнесмен”, представляват анонимни корпорации, които са разклонения на международни структури осъществяващи в България по-скоро отрицателна роля по националния въпрос. Често се прави грешката да се иска съдействие на една или друга личност, без да си даваме сметка, че това са само поставени фигури с ограничени възможности за взимане на решения за помощ, особено по сложни политически въпроси. Ето защо българската олигархия няма да получи разрешение за превръщането си във важен консолидиращ обществен фактор по националния въпрос – както беше по време на Църковните борби по време на Възраждането, а по-скоро ще оказва отрицателно въздействие в това направление, просто защото такова чудо “Българско предприемачество” не съществува. Има българи представители на чужди интереси в бизнес, който се извършва в България.

Олигархията не само няма да планира икономическа експанзия в сръбската приватизация, но тя няма и да помогне материално оня минимум от културни дейности каквито са книгоиздаването, стипендии за следване на ученици, хуманитарна помощ, отдаване на материални активи на представителства на Българските организации от Покрайнините, техническо оборудване, подкрепа на просветни инициативи, финансово подпомагане на сдруженията на българите в Сърбия. Такива инициативи, които са нещо съвсем естествено за унгарския икономически потенциал и намеса в приватизацията във Войводина, Румъния и Словакия или Германския капитал в Бохемия и Силезия.

Някой може да тръгне и да каже, е добре, та само тия пусти покрайнини ли са ни проблема, та да се оправим, нямаме ли си други проблеми? Това, че ние имаме проблеми, не бива да ни кара да допускаме егоизма да си гледаме

гечкинмека, а да оставим братята си в мизерия и заради това да се откажем от тях. Така направиха нашите правителства от 1919 та накараха голямата част от българите в Македония да не искат да живеят с нас, виждайки какво правим и струваме за тях.

После се лютиме и псуваме, че не щат да се смятат за българи.

И второ, много често сърбите използват аргумента, че ние си искаме територията заграбена от тях през 1919 г. Те много изкусно ни подхлъзват към нещо, което на сегашния етап е политически неосъществимо и същевременно като концепция е твърде деморализиращо, защото пред нашите братя от Покрайнините излиза, че в София се интересуват не от хората, а от територията. Ето това е тънкият момент, който се изпуска в България. Това е и причината ние без никакво стеснение да не се отказваме от първостепенното външнополитическо значение на този въпрос. В него се поставя на изпитание нашата воля за запазване на национална идентичност и нормалния живот на Българите от другата страна на границата и този въпрос е лакмус за наличието или отсъствието на национална доблест, достойнство и място сред културните европейски народи.

Та нима Германия се отказа от въпроса за Силезия и Бохемия, или Австрия по проблема за Лангобардия, или Ирландия от проблема с Белфаст? Това не прави страните недостойни, а напротив, тези страни с моралната си кауза печелят симпатиите на народите заради отстояването на принципа на справедливостта.

Има и още два фактора, които макар и да нямат решаващо значение, имат трайно и стратегическо място в развитието на въпроса за Западните покрайнини. Първият са медиите в България, които много ми се иска да ги нарече Български медии, но нямам основание за това. И другият фактор е образователната система в страната.

Тези два фактора имат едно специфично влияние върху развързката на проблема за Западните покрайнини. Те са свързани с информирането, разбирането и анализа на проблемите пред обществото и изява на общественото мнение по този национален въпрос.

И медиите и образованието от 1944 г. насам, ако се приложи юридическия принцип, че

бездействието е равносилно на действието,

може да се смятат, че на практика работят чрез бездействие против Българската национална кауза. Срам и позор за един народ, в който по-голямата част от младото поколение не познава, не приема и не разбира един такъв проблем от собствената ни историческа драма, какъвто е проблема за българите в Западните покрайнини.

Продуктът на тези два фактора – образованието и медиите се състои в това, че когато дойдат в България, нашите сънародници от Босилеградско и Царибродско биват наричани сърби.

Медиите и образованието успяха да разкъсат необходимата духовна връзка и съзнание за единство между българите от двете страни на границата. Този зловещ продукт на комунистическото наследство – незнанието и индиферентността към Българската етническа общност в Югославия представлява по същество един връх на умението да се перат мозъци и в България. Но най-отчайващото е, че това го правим със собствените си ръце.

Има и още нещо, българските медии не само нямат анализатори, не представят обзорно, исторически и проблематично ставащото на 10 км от Калотина и на 30 км. От Кюстендил. Медиите не искат, а сигурно и не им дават да ангажират и да представят отношението на различните обществени слоеве, на личности, политици, институции и организации, чужденци и по-специално представители на различни организации и институции в Сърбия, включително и на самите наши сънародници по проблема. Българските медии нямат системни предавания с национална тематика свързана с етническите ни проблеми и по-специално по въпроса за Западните покрайнини.

Вместо това медийните централи охотно откликват на честите тържества и празненства в Цариброд и Босилеград организирани със скромните усилия на 2-3 институции. Те изпращат на екзотична командировка умишлено някои неопитни младоци, които в отредените им каренца на най-забутаните страници или оскъдните секунди в някой нощен блок, представят често толкова скудоумни материали, че да се чудиш, да се смееш ли или да плачеш на написаното, прочетеното, показаното.

Ако съберем всички медийни материали по проблема за Западните покрайнини ще ни учуди повърхностния и беден жанр – предимно фейлетони, пътеписи, интервюта или кореспонденции в стил а ла “По пътеките на Перуанските Анди”. Липсата на системност, осакатеният обем и честата сменяемост на изпращаните журналисти трайно наслажда непоследователност, дребнотемие, фрагментарност и в някои случаи вредно въздействие на това, което се пише за Българското малцинство в Сърбия.

Не само младостта е проблема на изпращаните и работещите по темата журналисти. Тук трябва да поставим липсата на задълбочена историческа, политическа и културна подготовка със сложните процеси в живота на малцинството ни. Няма журналисти, които да са символ на темата Западни покрайнини. Няма журналисти, които с умението и смелостта

си да преодолеят капака на информационния вакуум и да атакуват европейското и световно информационно пространство. Няма хора, които да водят полемика, диспути, да правят филми, предавания, да издават книги. Явно днешният журналист се ръководи от доминантите на днешната “медийна свобода”. Тя е лимитирана от величината на хонорара и от инструкцията на собственика. Що се отнася до проблема за съвестта, за наличието и отстояването на национално отговорна позиция, отговорността за провокиране на общественото внимание към проблема за нашите сънародници, то това не влиза в клаузите на договорите в съвременните медии. Там такива понятия не съществуват.

Много ми се ще тази отчайваща картина на международните и български реалности, в които се развива проблема за нашите братя в Западните покрайнини да е невярна, да се сгромоляса като раздрана завеса и зад нея да прозреш друга истина – истината за добруването, благоденствието, солидарността и надеждата за достоен живот на моите братя. Но явно тази картина е много по-далече от реалностите, отколкото представените от мен разсъждения и анализи събрани от опита ми да бъда причастен на един живот, който можеше да се случи и на мен.

А до тогава, докато мечтите ни видят хоризонта на надеждата, нека с вярата и упованието в силата на нашия род, с воля да пазим своята самоличност и единство, да търсим брод в тези тежки условия и да подадем ръка на нашите братя. Инак по-редно е да кажем, че ние сме предателите на Западните покрайнини.

Научна сесия по повод 60 години от смъртта на Емануил Попдимитров в Босилеград

Под патронажа на българския посланик в Белград Яни Милчаков и кмета на Босилеград Владимир Захариев на 15 и 16 май в Босилеград ще се проведе научна сесия посветена на живота и делото на Емануил Попдимитров. Сесията ще се проведе под почетното председателство на професор Боян Биолчев, ректор на Софийския университет “Св. Климент Охридски”.

Емануил Попдимитров е философ, литературен критик, прозаист, драматург, преводач, литературен изследовател, художник, полиглот, общественик и един от най-известните поети на българския символизъм. Роден е в село Груинци Босилеградско, следва в София, Монпелие (Франция), и завършва философия и литература във Фрибург (Швейцария). Бил е доцент в катедрата по сравнително литературознание в Софийски университет. Под влияние е на френския философ Анри Бергсон който разработва философската основа на символистическата естетика. Класическо достойние на българската символистична поезия са неговите стихотворни “женски портрети” – “Лаура”, “Ема”, “Клара”, “Ефросина”, “Лисхен”, “Ирен”... Меланхоличните настроения в неговите стихотворения са резултат на изстрадалата му романтична душа и опит за бягство от грубата действителност. Въпреки “вечната женственост”, характерна за руските символисти, неговите стихотворения са лишени от екстатичния мистичен платонизъм и преобладава чисто човешка задушевност.

Попдимитров е автор и на три поеми – “Преображение”, “Златни ниви и бойни полета “ и “В страната на розите”. Най-значима е “В страната на розите” която може да се нарече и “роман в стихове”. Написана е под влияние на “Евгение Онегин”, но по същество е опит да се нарисува “героят на нашето време” – вулгарно тържествуващият двойник на Бай Ганьо – Ганчо Гинин – Викенти Гински.

Поради характерните българо-югославски отношения, общественно-политическата дейност на Емануил Попдимитров беше прикривана дълги години. Едвам напоследък се разбра, че той е бил един от най-известните борци за правата и интересите на българското малцинство в Кралска Югославия. Бил е дългогодишен председател на Върховния комитет за бежанците. Като негов представител 1929г. на Конгреса на националните малцинства в Женева държи пламенна реч, и благодарение на него Конгреса признава на българите в Югославия статус на малцинство.

Въпреки че е една от най-големите личности родени на босилеградска почва, Емануил Попдимитров и до днес си остана неизвестен в нашия град. Нито една институция, нито една улица в Босилеград не носи неговото име. Да се надяваме, че предстоящата научна сесия ще изясни всички неизвестни неща от живота и делото на Емануил Попдимитров и макар и след 60 години от смъртта

му, отново да го завърне в родния му град и да му отреди достойно място не само в българската но и в Босилеградската история.

Мая Николова

Босилеградското бъдеще – няма бъдеще

Пише: Драголюб Иванчов

Трудно е да се изговори това изречение.

Още по-трудно е да се осъзнае тази горчива истина. Човек трябва много да е изживял и изстрадал, за да почувствува тази наша сурова действителност, и да разбере, че наистина вече няма изход.

Откакто през 1991г. селата ни бяха електрифицирани, електрическите стълбове служат само за лепене на плакати на Милошевич и Кошунца. Те са нашето светло бъдеще! А възрастните, самотни хора по околните села, затрупани със сняг, умират един след друг. Някои от тях ги намират две или три седмици след смъртта им. По-точно, трупове им. В началото на 21 век. Полуразложими се трунове на хора които цял живот са работили като послушен добитък. Които са плащали данък на тази държава. Които винаги са гласували за тия които са на власт. Които са отглеждали деца. Тия деца са пръснали по белия свят и не ги виждат с години. Някои нямат и вест от тях. Понякога децата са починали, а родителите им не знаят това. И накрая, в заника на живота си умират най-често без храна, без лекарства и огрев. И после дни и седмици чакат някой да ги погребат. Ако има такъв.

Тази сумрачна картина я гледам всеки ден. Като частен търговец обиколих всеки дом от селата Рибарци до Жеравино. Нагледах се на толкова мъки и страдания. Човек наистина трябва да е с много здрава психа за да остане нормален при вида на тия потресаващи зрелища.

Искам да се върна малко назад.

До 1991г. със семейството си живях в различни краища на бивша Югославия. И тогава направих най-голямото си “престъпление” в живота – завърнах се в родния край! Дойдох с намерение да работя за неговия икономически напредък. Отде да знам, че моя роден край е бил обречен на обезлюдване, посръбване, нишета и мизерия! Разбрах, че не е нужно един закон да бъде публикуван в “Държавен вестник” за да бъде в сила. Аз наруших тоя “закон”. И заради това мое “престъпление” от 1991 до 2003г. срещу мен бях съставени 263 акта за нарушения и 33 обвинения за главни дела при Общинския съдия за нарушения и Общинския съд в Босилеград.

Последното повиквателно е от 11.03.2003г. за цели седем акта за нарушения! Който не вярва, да заповяда да види! Преди 1991г. нямам нито едно! А бе ние сме сербез държава! На нашите полицаи им е по-важно кой е сложил колана си в колата, а не кой е застрелял премиера!

Още не са успели да ме осъдят.

През това време много напреднаха ония наши съграждани които проповядваха теорията за “братството и единството” – също като при братята сърби и братята албанци! Единствения проблем сме ние. И затова според тях, най-добрият начин да не им създаваме “проблеми” е – винаги да изчезнем от Босилеград! Нашият отговор е: тук ще останем до края на живота си! Кому не се харесва – да си ходи! Точно като при братята сърби и братята албанци – според теорията за братството и единството!

Ние сме особен тип хора.

Имаме само една риза, но тя има две лица: ние сме по-големи българи от българите; ние сме по-големи сърби от сърбите!

Мога да съм сръбски радикал, мога да съм и член на ДСБЮ, но без власт не мога! Инспекторската чанта ми е по-важна от всичко! Заради нея, ако трябва, ще плюна в лицето и на България и на Сърбия, но ако се наложи, ще го излижа и то – с апетит!

Това са ризите с двете лица.

Тия ризи могат да бъдат червени, черни или сини. Всичките ЮЛ-овци, СПС-овци, СРС-овци и други ...овци сега са обърнали синьото на лице и са станали ДСС-овци. Истинската власт обаче все още държат ония които дават разрешително за ловджийски пушки. Оня комуто началникът на полицията разреши да си купи ловджийска пушка изведнъж става кротък и послушен като агне. Ако човек иска да си има пушка и от време на време да гръмне по някое мърляво зайче,

трябва да клевети за всичко което става в селото и да работи каквото му се каже – особено по време на избори.

Иначе ще му я вземат.

И все пак, теорията за братството и единството работи. Точно като при братята сърби и братята албанци. Наближава Гергьовден.

Няма да хващаме гората, все пак, живеем в друго време. За начало, ще слезем в Босилеград – пред общината. Да попитаме в еврорегион ли ще живеем, или в харема на Явер паша? После ще видим какво ще правим.

На Гергьовден...

Време, усилия и нови хора

Пише: Латинка Перович

Има почти пълно съгласие за това, че на Сърбия ѝ е нужно време, (преценките се движат од трийсет до сто години), да попълни човешките и материални загуби в изминалото десетилетие и половина и да възвърне загубения си кредитилитет в света. Но времето само, без огромни и премерени усилия, не може да промени нещо към по-добро. Усилия пък трудно могат да се очакват без дълбока мотивация на индивида и институционалните механизми засновани на върховенството на закона, който на този индивид да му гарантира свободата и сигурността.

Дисконтинуитет – и едното и другото, и мотивирания индивид и демократичните институции, могат да настанат само с прекъсване на политиката от изминалия период. Защото това не е каквато и да е политика, а политика чийто резултат е кърваво разпадане на държавата и обществото – със 157 000 убити, 4 400 000 хора които войната ги накара да променят мястото на живеене, и 125 милиарда долара материални щети.

Споменатия дисконтинуитет подразбира, естествено, и персонални промени, които не могат да се компенсират с предаването на Милошевич на Трибунала в Хаг. Тя подразбира и много повече от това – смяна на поколенията. На Сърбия са нужни нови хора. Със смисъл за реалност и способност да видят препяствията и възможностите за нейното възобновяване и включване в глобалните процеси. Може би, всепак, най-много със смелостта да създадат критическо отношение към политиката в изминалия период. Обаче в Сърбия днес няма политическа воля за персонални промени, особено в традиционните силови структури, армията и полицията. А за смяна на поколенията Сърбия е повечекратно хендикепирана.

Изгубено е цяло едно поколение, и то тъкмо онова което представлява критичната маса за по-нататъшно модернизиране на обществото и държавата. Към края на осемдесетте години, по време на фаталната, сега вече позабравена, антибюрократична революция, най-образованите предимно млади хора започнаха да напускат Сърбия. Този процес беше интензивизиран в раните дведесети години. Характерен е за всички страни от Източна Европа след тяхното отваряне – а след войната и за бивша Югославия, въпреки че тя от шейсетте години не беше затворена страна – движение на образованите към развитите световни центри, в Сърбия получи масови размери. За нея той беше драматичен дотолкова, че промените след 5 октомври не само че не насърчиха завръщането, но и още повече насърчиха отиването.

Този дефицит не можеше да бъде намален с относително големия прилив на население в едно десетилетие. Това беше механичен прилив на хора които войната ги извади от домовете им и ги лиши от идентичност. В новата среда те не само не можаха да запазят своята стара идентичност, но и не можаха да придобият нова. Изразходвайки немилостиво своите материални и човешки ресурси във войните, Сърбия навлезе в процес на дезинтеграция на собственото си общество. Покрай старите напрежения, настанаха и нови. Преди всичко, между родината майка, която не издържа натиска на няколко стотин хиляди хора на които им беше нужен покрив над главата, хляб, здравеопазване и образование – и същите тия хора които тепърва трябваше да откриват, че Сърбия не е обетованата земя.

Реагиранятия на събирането на почти целият сръбски корпус в границите на Сърбия и Войводина, със същевременно дезинтегриране на обществото са различни. Една от тях беше оживяване на национализма частично и сред младите. Колкото е по далечно – миналото изглежда все по-хубаво. На тази основа се появи радикализмът от различен вид. Това не беше отражение на инертността, а на фрустрациите. По липса на политически консенсус за необходимост от реформи, споменатите тенденции и техният социален резонанс показват, че Сърбия губи способността си не само да комуницира със света който преминава през епохални промени, но и със своето обкръжение което се променя. Неподготвена да се променя, тя на промените реагира затваряйки се в себе си. Настина, светът днес в Сърбия присъства повече от всякога. Но качеството на промените не е същото когато те се провеждат отвън, в интерес на международната общност да одстрие една пречка на глобалния процес, както когато се постигат със собствени усилия вследствие на осъзнатия собствен интерес.

Страничните идват – все пак не е възможно да не се забележи, че противно на агресивната и широко подкрепяна тенденция на продължение на предишната политика има и тенденция тя да се прекъсне. Носителите на тази тенденция са млади хора между двайсет и трийсет години, които имат развито съзнание за това че в предишния период, без тяхно участие и решавано за тяхната съдба. Те съзряваха през оловните години на войната, насилието, престъпленията и грабежа. Повече благодарение на индивидуалните усилия и модерните средства на комунициране, отколкото на училището, семейството и обществото, те се сдобиха със солидни познания, създадоха широки връзки набраха множество информации. Техните респектабилни групи, профилирани повече образователно ценностно отколкото дневнополитически, съществуват днес във всички градове на Сърбия. Те се събират около местните медии, културните институции, разни трибуни, неправителствени организации и дребния бизнес. Трудно се пробиват през паланешката сивота, и особено презнадутите политически структури на по-високите нива. Но тяхното време тепърва идва. С индивидуални усилия те изведоха сметката от предишния период и знаят че разделянето с него е въпрос на лична перспектива. Те са носители на новото мислене, по-точно – на модерния манталитет. В малкият човешки потенциал с който Сърбия днес разполага, те са фактор на динамиката и възобновяване на енергията която изтече през изминалото десетилетие и половина. Техните отговори на всички открити въпроси са в новият ключ.

Изхода от задънената улица в която попадна сръбският въпрос все по-малко се вижда в твърдите граници и централизма. Одстояване на великосръбската програма за младите с модерен манталитет е анахронизъм който води Сърбия в нови стълкновения, и отново превръща хората в материал за неосъществими цели.

Задвижване на производството е въпрос на хляб. В неспирация процес на глобализация националните ценности: език, култура, история, могат да запазят само богатите народи. В сиромашните народи където гражданинът е социално деградиран, тия особености се свеждат на фолклорен символ.

Младите за които става дума, не само инстинктивно чувстват, но и знаят, че същото важи и за свободата и демокрацията, за положението на човека. Без специалисти, модерни технологии, нови пазари – и тия ценности ще станат фасади за властта на отделни хора и групи – без легалитет и легитимитет.

Изостаналостта като идентичност винаги е била опасна и от чисто антропологическо становище. Преди два века беше казано: “Природата не развива човека, а свободата. За хуманността той трябва да бъде благодарен на себе си: той по природа е суров, а ако остане такъв и след общото културно развитие - той е зъл!” (И. Кант)

Споменатите групи млади хора са по-чувствителни от мнозинството в Сърбия за престъпленията направени в последните войни в Югославия. Разбира се, и по-самотни в своята съпротива срещу идентифицирането на целия народ с ония които са отговорни за направените престъпления. Парадоксално, на тия млади хора драмата на сръбския национализъм ще им помогне. Това не беше само реторика. Ако хората от сърцето на престъпленията започват да признават престъпленията и да се разкайват, защото – “Ние трябва да живеем в света, а не в пещера” (Б. Плавшич), тогава това трябва да разтърси целия организъм. Особено ония които по същество се намират от другата страна на престъпленията.

Ония които които вече не искат да си губят времето, които доказаха че са готови на усилия, и са толкова необходими на Сърбия – тия нови хора.

Съвременният ревизионизъм

Историческите, етническите и морални права пред Трибунала в Хаг

Пише: Драголюб Петрович

Историческите, както и етническите права се изтъкват с цел доказване на правата на определен държавно-политически субект на определена територия със или без населението. Има и регионално-географски фактори които също важат при подписването, на мирни споразумения за разграничаване между заинтересирани страни. Никола Пашич е посягал и за морални права за да докаже правата на Сърбия т.е. на Кралството на Сърбите, Хърватите и Словенците на исканите територии.

Втората Югославия получи разширение за сметка на Италия въз основа на етническите права. Тази авноевска Югославия е изграждана след войната, което се вижда от последните фази на народноосвободителната война, и като федерация е съставена от шест федерални части. Шестте военни покрайнини след войната 1941 – 1945 бяха превърнати във федерални държави. Седмата военна покрайнина – Войводина не е станала федерална част, тъй като не е имала историческо право на държавност и собствена нация. Косово и Метохия след войната имат статус на област и, както и Войводина, са приключени към Сърбия едва през юли 1945г. Значи и двете автономни покрайнини с волята на своите първоформирани събрания влизат в политическата рамка на Сърбия и не става дума за отделяне на части от Сърбия, както се твърди в обществеността през последните години.

Исторически гледано, Косово и Метохия са били в състава на феодална Сърбия от XII до XV век. В новия век тази област едва през 1912 е била присъединена към Сърбия. Абсолютно мнозинство на тази територия имат албанците. Войводина пък, никога не е била в състава на Сърбия. Едвам след присъединяването на Войводина към Сърбия 1945 и колонизирането на тази покрайнина, сърбите стават мнозинство.

Според историческото право – държавно-правен статус – Срем е бил в състава на Унгария и Хърватия. Според Унгарско-хърватското споразумение от 1868 което санкционира съществуващото положение, Срем е в рамките на Хърватска, а Бараня, Бачка и Банат в интегрален състав на Унгария. Значи северните граници на Сърбия до Версайския мир вървят по Сава и Дунав. На Сърбия принадлежи Ада Циганлия, а на Хърватска (в състава на Австро-Унгария) Големият и Малък Военен остров! Значи в новата държава влизат югославски територии със замразен статус, ако този статус не е загубен в полза на единна централизирана Югославия. При формирането или реорганизирането на Югославия във федерация през Народноосвободителната война е водена сметка за историческите традиции на областта, но е спазван и етническият принцип. В историята са редки примерите когато са поставени такива справедливи граници спазвайки важещите принципи, както в случая с авноиската композиция.

Що се отнася до Срем, той с договори между органите и телата на НОБ през 1942г. е извзет от състава на Хърватия и приключен към Войводина. До тогава съществува Покрайнински народно-освободителен съвет “за Славония и Срем”. Малката Бараня през войната е била свързана с областта Бачка и след освобождението е била интегрално присъединена към Хърватска, а автономна Войводина към Федерална Сърбия.

Още на Конституционното събрание на Демократична Федерална Югославия избрана на 11 ноември 1945г. е завзето становище, че “гражданите на всяка федерална част, без оглед на нейната величина и брой на населението, избират 25 представители, от които 15 от Войводина и 10 от Косово и Метохия. Значи, от формирането на Втората Югославия, автономните части са били конститутивни елементи на федерацията, а не от Конституцията от 1974. Разбира се, те са били в състава на Сърбия, което е било утвърдено със закон в Скубщината на Сърбия през септември 1945.

Всичките конституции гарантират невредимостта на федералните и на автономните граници. “Границите на Народната република не могат да се променят без нейно съгласие”, е записано в първата Конституция от 1946, а това се повтаря в нормите на всички по-късни

конституции. Тезата, че “вътрешните” граници са административни е neodържима. Те са функционирали половин век и отразяват политическия статус на означените субекти. Административните части, като окръзи, срезове, общини имат административни граници. Федералните държави, въпреки че са с ограничен суверенитет, са държави с ненакърними граници. Да се настоява за тяхната промяна в днешно време, най-тежко ще се отрази на Сърбия, особено заради Косово, но и заради други части на сръбската държава.

Ония които заговарят тезата за обединението на сръбските земи предизвикват съпротивление сред другите държави, бивши републики на СФРЮ, опониране на гражданските демократични сили в самата Сърбия както и съпротивата на международната общност. Тезата за застрашеността на сръбския народ в Югославия, също предизвиква контраефекти. Не е имало никаква антисръбска коалиция по време на ФНРЮ – СФРЮ. Съпротивлението ще предизвика политиката на Сърбия водена от началото на деведесетите години, в лицето на Слободан Милошевич.

Сръбското тяло в рамките на Югославия, в първата изразително, а във втората само донякъде, имаше решаващо значение. В първата Югославия носители на властта, премиери и външни министри, бяха предимно сърби. Трябва да издвоим монархът чието югославянство в сръбска версия беше диктувано от Белград. Големият политически теоретик Драголюб Йованович като представител на Народния фронт е предупреждавал 1945: “ Първата Югославия пропадна, защото в нея имаше повече нации а владееше само една Партия!” В своите произведения е изтъквал – демократичните режими не се страхуват от сепаратистки движения”, както и “На Югославия е нужна не само силна Сърбия, но и силна Хърватска, силна Словения и т.н. А признатият великан на сръбската историография Петранович е изтъквал, че през априлската война целият генералски кор е бил сръбски, “и комендантите на всички родове войски са били сърби”. Бихме добавили – и черногорци които се декларират като сърби. Всичките водещи структури през всичките режими бяха пренатоварени с черногорци, а не с хървати и словенци. Тезата за усташката пета колона отговорна за слома през априлската война е неоснователна.

Усташката независима държава Хърватска е квинслингска и може да се каже – геноцидна държава. Ясеновац – голяма фабрика на смъртта. Не е установено колко са страдали в тоя лагер, но ефектите са ужасяващи. Обаче бройката от 700 000 души главно сърби и “някои хървати комунисти”, както твърди Слободан Милошевич, не е потвърдена. Историците не са дошли до сигурни сведения, а Съюзът на бойците през 1965 е утвърдил 59 000 убити, което не е окончателната бройка. Да се манипулира с преголяма бройка и то след 60 години предизвиква само негативни ефекти. Да се развива реваншизъм започвайки от младите поколения чрез лоши учебници е условие за нова катастрофа. Критикува се прикриването на жертвите, разпалва се омраза. Какво по-лошо от това? Оправдават се домашните предатели, а осъждат силите на антифашистката коалиция?! Страданията бяха непрегледни през цялата Втора световна война във всички краища на Югославия. Сърбия страдаше от германските окупатори и равногорските четници, които провеждат масови погубвания на сърби и мюсюлмани. След окончанието на войната в света и страната владееше разположение тя никога да не се повтори.

Ретроградните следи от миналото и смесеното население диктуваха условията и нуждата за живот в общата югославска държава, федерално компонирана. Най-голямата федерална държава беше Сърбия която редовно първа се четеше в югославската общност. Босна и Херцеговина настана като федерална държава на сърбите, мюсюлманите и хърватите, а Хърватска беше държава на сърбите и хърватите. Федерална Сърбия беше малко по-голяма от Душановото царство и от следкумановска Сърбия. Тезата за загрозеността на сърбите и несправедливите граници можеше да послужи за оправдаване на военноподстрекателските начинания.

Според преброяването на населението от 1991, в Сърбия са живели 3 360 000 числящи се към сръбската народност, а в другите републики 2 100 000 сърби. Од тях автохтонни сърби в Босна и Херцеговина бяха 31,2 процента и в Хърватска 12,1 процента от населението, така че не може да се говори нито за асимилация и подтискане на сърбите в тнр. Титов период. Сърбите в Хърватска имат абсолютно мнозинство в 11 общини което е приблизително с предишните периоди.

Асимилация имаше винаги и във всички области. Обикновено в полза на мнозинството, политически по-силната и културно по-развитата нация. Сърбите не са маса за асимилиране, те асимилират. Да се доказва, че само сърбите не са обект на асимилация би означавало, че те са неразвита етническа категория която не може да се включи в корпуса на европейските нации.

Напротив, може да се докаже, че ние сърбите не сме нито по-добри нито по-лоши от народите на европейския континент.

Сърбите като народ са настанали със създаването на първата сръбска държава в първата половина на IX век, а основата са му славянските племена на почвата на днешния Санджак в сливовете на Ибар и Тара. Хипотезите които се появят през последните 15 години че сърбите древен народ на големи пространства са митомански несериозни. Сърбия и сърбите са се разширявали и изтегляли според възможностите и силата на съседите. Антитезата за собствения народ “който никого през историята не е нападал, а само се е отбранявал”, може да послужи само като пропаганден ход за “подлудяване” на нацията. През Средновековието, сърбите изграждат високоцивилизиранни ценности на своята държава, преди да попаднат под удара на турската инвазия. Те не са могли да спрат османлийското нашествие от изток, нито германското от запад. Според обстоятелствата се включват в османлийската система. Мехмед Соколович през средата на XVI век е най-силният човек в света, а Печката патриаршия е направила много не само за опазване на сръбският корпус, но и за неговото разширяване над някои православни племена. Ислямът е в настъпление до края на XVII век, а след това католичеството превзема ролята на супериорен фактор. Прозелитизмът тече в посока диктирана от обективните условия.

Твърдението, че хърватския народ частично е настанал от сърбите с покатоличаване е опасно средство за манипулация в днешно време. Посърбване и похрътваване е имало през историята, но тия явления не са масови, нито са важни в днешно време.

Сърбите в Хърватска са доселци от XV век. От XVI се развива Военната граница (крайнина) извадена от територията на Хърватска, а под непосредствена власт на кесаря. Краишници са били хора готови да вземат активно участие във войната. Сред тях има най-много сърби, войници в случай на война, освободени от кметските задължения. Краина с пояса от Зръмания по протежението на Лика, Кордун, Бания и лявата Посавина до Земун е съществувала до средата XIX век, когато е върната на Хърватска. По липса на по-сериозни аргументи, определени сръбски кръгове провъзгласиха тази територия за сръбска област за да се оправдае отделянето ѝ от Хърватска и да се “обединят сръбските земи”, няма нито политическо, нито етническо, нито етично оправдание. През Средния век Босна е независима държава, а границата към Сърбия, по принцип, е на Дрина. Въз основа на исторически, етнически и регионално-географични определения тя е държава на бошнаците (мюсюлманите), сърбите и хърватите. Всяко нейно разделение може да има само временен характер.

Демографската картина на сърбите в Хърватска и Босна и Херцеговина е такава, че тази етническа сбирщина, както и другите, не могат да се разделят. Сличностите в етнически, преди всичко в езиков смисъл са такива, че те отправят на съвместен живот. Заблуждават се опонентите на югославянството. Югославия бе прагматично решение, само се нуждаеше от по-добра система. Ако и конфедерацията не е реалистична, няколко национални държави ще екзистират и ще се развиват на нашите пространства вероятно към бъдещите форми на интеграция. За това са необходими форми на съвместен живот в мир.

Няма основание да се обвиняват международните фактори и чуждите сили за злото което сполетя Югославия, особено Сърбия. Но и ако имаше основание, нямаше да има ефект, защото ние не можем да воюваме срещу целия свят. ООН-е още в началото на 90-те години на югославските политики трябваше да каже какви методи могат да се прилагат в междурепубликанските отношения. Но оправдания за екстремната политика на Сърбия – няма!

Международната общност в началото на югославската криза се застъпваше за единна Югославия. Но когато властта на Милошевич фактически съкрати покрайнините, а всички бивши югославски републики настояваха за по-голяма самостоятелност, светът се примири с реалността, че Югославия се разпада. Бадентеровата комисия през ноември 1991г. даде експертно мнение, че СФРЮ се разпада, а нейните наследници са всички републики. СССР и Чехословакия се разпаднаха на федерални части които се трансформират в независими държави. С пълно уважение на вътрешните граници които никъде не са променяни. В този смисъл никъде не се случиха размирици освен в Югославия. Твърдението, че федералните членки, новонастанали държави, са рано признати от международната общност е обикновена пропаганда на режима на Милошевич. Смяташе се, че първо трябва да се реши сръбският национален въпрос така, че всички сърби да се обединят в една държава, а от “рестото” да се разреши създаването на други държавни формирания. Въпреки че сръбските ултранационалисти нямат основания в историческото право, защото териториите на тнр. Република Сръбска Краина и Република Сръбска никога не са били в състава на сръбската държава,

а не може да се приложи и етническият принцип, защото сърбите западно от Дрина живеяха смесени с другите югославски народи и представляваха малцинствено население. Завземането на хърватската и босненската територия е груба повреда на етичните принципи, които често се привеждаха, тъй като всички нови държави признаха “вътрешните граници” с изключение на Сърбия т.е. СРЮ. Решаването на териториалните спорове с война и огромни жертви на всички страни и разорения по-големи от отколкото във втората световна война, е антипод на елементарните етични норми в съвременния свят.

Авторски спектакъл “Ледена приказка”

На 27. 03. 2003г. в салона на КИЦ-а в Босилеград асоциация “Сириус” – куклен театър “Орфей” от София представи авторски спектакъл за деца “Ледена приказка”. Пред около 50 деца от ученическа възраст студентите от четвърти курс на НАТФИЗ “Кръстьо Сарафов” Петя Каменова, Елена Пеева и Ивона Александрова под режисьорството на Анета Танева и Александър Стоилов изпълниха блестящ спектакъл символизиращ бунта на младите към догмите на обществото. Асоциация “Сириус” вече четвърти път гостува в Босилеград.

Гостуването на “Орфей” в Босилеград отново бе помрачено от неприятностите на сръбската митница когато митничарите върнаха обратно детски играчки предназначени за босилеградските деца. Също така, властите в Босилеград и директорката на детската градинка “Детска радост” не разрешиха на “Орфей” да изиграе една детска пиеса в детската градинка в Босилеград.

Великденските празници

Още от създаването на българската народност, през вековете на византийско и турско робство Великден или Възкресение Христово е най-големият народен и църковен празник. В периода на Възраждането и създаването на самостоятелна българска екзархия, Възкресение Христово се превръща в традиционен празник на възраждащата се нация.

До празника се е достигало през изпълнената с обичаи и символични обреди “Страстна седмица” – между Цветница и Възкресение, в която, според библейските писания се разиграва заключителната драма в житието на Христа – разпятието, смъртта и възкресението. През Великата сряда млади момичета са ходели в гората за да берат “див здравец” – за здраве. На Великият четвъртък се извършва един от популярните и тачени народни обичаи – боядисването на великденските яйца. Това е древна традиция символизираща раждането далеч преди християнската ера в Римската империя и сред много други народи на Европа, Азия и Северна Африка. Превърнало се на истинско изкуство, боядисването на великденските яйца и досега е важен дял от народното художествено творчество в Швеция, Литва, Германия, Унгария, Чехия, Украйна, Словения, Хърватско, Сърбия и др.

У нас, първото боядисано яйце е било слагано на иконостаса под кандилото и е било заменено едва на другата година с ново. Червено яйце е заравяно в нивата или лозето – за плодородие. През вековете боядисването на великденските яйца се е превърнало в неделима част от народното творчество. Най добре декорирани “писани” яйца са се подарявали на най-любимият човек. Не напразно е и народната поговорка: “Пази го като писано яйце.”

На Разпети петък се месят обредните хлябове.

Веднага след полунощ в събота срещу неделя, след произнасяне възгласа: “Христос възкресе!” е започвало чуването с великденските яйца – най-голямата радост за децата.

114 години от кончината на митрополит Евстатий Целагонийски

Пише: Йордан К. Колев

Роден е около 1832г. в с. Голямо Белово, Пазарджишко. Мирското му име е Георги Димитракиев. Учи в родното си село и в Пловдив. Когато навършва 18 години, става послушник в Рилския манастир, но скоро се премества в Зографския манастир, Света Гора. Със средствата на манастира продължава образованието си в Богословското училище на о. Халки и в Духовната семинария на гр. Яш, Молдова (дн. в Румъния). Средното си богословско образование завършва в Киевската духовна семинария, а през 1866г. завършва Московската духовна академия с научна степен “Магистър на богословието”. Същата година слуша лекции по философия в Берлин, Германия. През периода 1867-1870г. успява да завърши медицина в Париж, Франция. Завръща се в Зографския манастир и отваря училище и болница. На 20 септември 1872г, в Българската екзархия в Цариград, е ръкоположен за Пелагонийски (Битолски) митрополит. Но османските власти, по искане на Цариградската патриаршия не го допускат да заеме катедрата си.

През изключително съдбоносния за българската нация период от 1874 до 1878г., когато се подготвя и избухва Априлското въстание, води се Руско-турската война, довела до освобождение на част от българската земя, митрополит Евстатий е временно управляващ Нишавската (Пиротската) българска епархия. В края на Руско-турската война, след падането на Плевен и достигане билото на Балкана над Софийа от руските войски и българите доброволци, Сръбското княжество се включва във войната, с цел да заграби българските земи. На 1 декември 1877г. сръбските войски прекосват границата на Османската империя и водят сражения само при град Ниш. Останалата част, Нишкия окръг – Пиротско, Вранско, Трънско, както и части от Софийски окръг – Драгоманско, Сливнишко, Брезнишко и от Видинския – Кулско, сърбите окупират при отстъплението на османските войски, без сражения. Българското население, с обещания, измами и насилия е заставяно от сръбската военна власт да подписва, предварително изработени адреси до сръбския княз и руския император, с искания за присъденияване към Сърбия, войската и сръбската администрация пристигнала с нея, грабят имотите на побягналите мюсюлмани, на грабеж са подложени и имоти на българи. Българското население, особено в градовете не приема сърбите като освободители. Особено българите в Пирот, които имат добре уредени училища, две църкви, значителен брой просветени хора, слушали са словото на Васил Левски, заклевали са се пред Тодор Каблешков, открито се противопоставят на сръбската администрация. Епископ Евстатий застава начело на своето българско паство и не признава сръбската власт. Пиротчани се обръщат с писма до руския император, към видни слависти, към Берлинския конгрес, в които се отхвърлят сръбските претенции към българските земи в Нишко и Пиротско. Сръбските военни власти не се поколебават да арестуват владиката, нещо което османските власти през втората половина на XIXв. рядко се осмеляват. След арестуването му, епископ Евстатий е отведен в Крушевац и само бързото застъпничество на руските власти, го спасява от по-жестоката разправа.

Епископ Евстатий участва в Учредителното събрание в Търново. След него за известно време ръководи Самоковското екзархийско духовно училище. През 1883г. се установява в Цариград и в началото на 1885г. е назначен за управляващ Одринската българска епархия. На този пост, на 9 декември 1888г. епископ Евстатий умира.

Обстановката в и около Босилеград – 1924г.

Пише: Тодор Димитров

Разполагаме с четири известия, чиито автори и получатели оставяме зад кадър по онятни съображения, макар оттогава да изминават вече към 80 години. Псевдонима на разузнавача е Чардак. Роден е отгъткъ новопрокараната сръбско-българска граница. От надлежно място до него постъпва предложение да изучава обстановката в окупирано Босилеградско чрез изграждането на разузнавателна мрежа. Без колебание той приема предложението и отговорността на мисията, още повече, че вътрешното и външно положение на България в този момент никак не е розово.

След Деветоюнския преврат 1923г. в страната избухват размирици и бунтове. При потушаването им мнозина членове на Земеделския съюз и на Комунистическата партия емигрират в Сърбо-хърватско-словенското кралство. Тях сръбските власти имат намерение да използват като своеобразен авангард в планираните наказателни акции на Кюстендил, Земен, Трън и другаде. Допълнителни основания за замислите си те търсят и намират в измислените опасения за

евентуално втвърдяване на политиката спрямо Сърбия от правителството на Александър Цанков. А защо не, още веднъж, да покажат мускули на съсипаната от войните, репарациите и размириците България. Пък и да сплашат и тероризират психически и физически местното българско население.

За доизясняване на обстановката съответните български органи вземат нужните мерки, включително и мисията на разузнавача Чардак. Уговорено е набраната поверителна информация да стига до определени служебни лица по изградената разузнавателна мрежа, посредством междинния пункт в с. Трекляно.

Запазените четири писмени известия, включват данни за броя, дислокацията и действията на сръбските военни части. Ето какво научаваме от първото. В Босилеград има постоянен гарнизон от 200 военнослужащи. Вечерта на 24 март 1924г. той е подсилен с две пехотни дружини и четири планински оръдия. Височините около селището са опасани с окопи, а в местността “Рамни дел” е укопано едно скорострелно оръдие.

На 19 април отново от с. Извор Чардак изпраща следващото донесение. В Босилеград притига ескадрон кавалерия. А тамошният срезки (околийски началник вербува емигрант-член на Земеделския съюз да събира секретна информация в селищата отсам границата. Посочва се името му, ятаците и презграничните канали.

На 24 май Чардак подава поредното донесение. В него се посочва, че двете пехотни дружини са заменени с други от Вранския полк в същия състав. Докарано е голямокалибрено оръдие, а кавалерийският ескадрон е изтеглен на друго място.

В последното донесение от 31 октомври не е констатирано раздвижване на войскови части и усилването им с други.

Във всичките четири известия намират място и сведенията за бройката и дейността на емигриралите – земеделци и комунисти. В Босилеград те са около 20 души. Най-много са в град Ниш. На всички е осигурено оръжие и облекло – цивилна кройка с цвят като този на сръбските войници. Изключено е да бъде другояче, след като те волно или неволно се поставят в сръбска услуга. По преценка на разузнавача тогава в Сърбия има към 16930 емигранти. На тяхно разположение само в Босилеград са отпуснати от сръбските войскове складове над 400 пушки.

В средата на годината се забелязва раздвижване на емигриралите. Босилеградската група се състои предимно от кюстендилци. Те сноват из района и се опитват да установят контакти със съмишленици от градовете Радомир, Перник и Кюстендил и още селища. Същевременно друга група на брой 30 души обитава местността “Кремиково”, където трупа оръжие и готви препращането му на свои доверени лица в крайграничните райони на България.

След октомври 1924г. донесенията на Чардак секват. Вероятно е подушен от сръбското контраразузнаване, което го принуждава да излезе от полезрението му. Ако е така надлежните български органи преценяват правилно, че жертвуването на разузнавача Чардак и създадената осведомителна мрежа не е оправдано и му осигуряват нужното прикритие, изтегляйки го от предната линия в тила. А за него остава удовлетворението от личния принос в опазването на Отечеството в изключително трудните за националната независимост следвоенни години.

събитие на Великден е било великденското хоро.

(По книгата на Петър Константинов “Вечният Бог”)

Сръбските жестокости в Босилеградско

В кралска Югославия селата Църнощица, Дукат и Назърица са били под надзор на зловещия жандармерийски участък в Дукат. Началник е бил кръвожадния поднаредник Марко, босненски хърватин от Мостар. Бил е зет на Георги Йованчов от Църнощица, Петкова махала.

Населението от тия села е било пропищяло от жандармерийските ботуши. Нанасяни са тежки побоища и насилия на хората и то за нищо – само за това че са българи.

Жандармерийският участък е служил за измъчване на мъжете, първо на по-видните и влиятелните. Поводите са били незначителни. Достатъчно е било някой да наклевети някого че

пуши “котробан” за да бъде подложен на бой до примиране. Поднаредникът Марко и до днес е запомнен със своите кръвожадни побоища. Тежко на оня който е попадал под неговите ботуши. Оставал е с тежки последици по здравето си за цял живот. Само трима мъже от Дукат не са били бити от него.

Ето как е преживял Огнян Васев от Ярешник. Той е бил ергенин и хубавец. Дошъл на събора Богоявление в Църнощица където тогава се събирали и хората от околните села. Огнян водил танец и до него се хванала Боянка – любовница на Марко. Ден-два след събора Марко изпратил да повикат Огнян в разбойническия лагер – участъка. Когато дошъл, рзреният звяр веднага почнал да го бие без обяснение. Проснал го още в коридора и газил по него като по слама. Не помогнали виковете и молбите за помощ – горкият Огнян бил пребит безмилостно. Спасил го патрулт – двама мъже от селото които дошли да предадат пушката. След това Огнян седмици наред бил лекуван със сурови овчи кожи. Пооправил се, но все пак млад починал от този побой.

Другият случай е още по-трагичен.

Съпругата на Мите Стойов Стоилков от Доганица, който бил кмет за Доганица и Назърица, имала любовна връзка с някой от Марковите джандари. Като се усъмнил, Мите й казал че отива нанякъде, а всъщност се скрил на тавана. Когато жандаринът дошъл при любовницата, Мите влязъл в стаята през напаката на тавана с ловджийска пушка в ръка. Но бил много разумен човек и нищо не направил на неканения гост, а само се обадил и си отишъл. След това дал добър урок на невярната жена. След няколко дни го извикали в участъка и се нахвърлили да го бият, но той бил силен мъж и не се дал. Поднаредникът Марко бил на терен и щом дошъл те му докладвали, че Мите не се дава “да се туче”. Марко спокойно влязъл при него, заговорил го, дал му цигара и когато се навел да му даде огън да я запали, ритнал го в корема и той паднал. След това се нахвърлили върху него и го убили и го обесили на една греда. Извикали двама селяни да видят, че се е “обесил” и после хвърлили трупа в една бара за да изтегли водата синините от побоя.

Мите е бил български войник и е имал чин на запасен подоофицер. Имал е някакъв голям приятел началник в армията за нашия край, който като разбрал за случилото се, тръгнал да го търси с един лекар. Стигнали само да извадят трупа на Мите и да го погребат в Доганишките гробища.

Любен Митов
с. Църнощица

Ако искаш небето да достигнеш,
ключ трябва да имаш

Ако искаш да отвориш
райските врати –
трябва ключ да имаш,
а ключът е на небето.

%

Ако искаш да отвориш
човешкото сърце –
ключ трябва да имаш,
а ключът сега е на небето.

%

Ако искаш топлината на добротата
да усетиш –
трябва ключ да имаш,
а тоя ключ сега е на небето.

%

Ако искаш да се научиш

как се обича –
ключ трябва да имаш,
а ключът сега е на небето.

%

Ако искаш дъното на истината
да намериш –
трябва ключ да имаш,
а тоя ключ сега е на небето
- наще най-скъпи го имат!

%

Ако искаш истината да чуеш
потърси ключ
който отваря всички небесни врати –
ще ти открият тайната
- ключът на същинската любов.

%

Кога пристигнеш на небето
приветствай нащите най-скъпи
и върни ми ключа,
ключът на същинската любов.

Сега човекът никога няма да забрави
че ключът е на небето!!

Любов

Какво е любовта?
Огън на мойта длан,
топлина в сърцето ми
блясък в моето око!

Любовта е див и силен
слънчев лъч,
и тиха сянка на луната –
текуща река!

Любовта е прераждане
и словесна даденост,
любовта е чаша вода
която винаги се пълни
и никога не прелива!!

Къде е любовта?
Любовта е скрита в движението
във всяка част на въздуха
във всяко движение на атомите
и молекулите,
любовта е навсякъде където
има живот!

Венцеслав М. Костадинов
Любляна

Първа любов

Наистина беше така –
поисках да бъдеш мой,
когато погледът твой
завинаги ми влезе в душата.

Поисках те и сгреших –
всички ми казваха това,
но не слушах никого аз –
обичах те безкрайно
и загубих те тогаз.

Любовта ми те донесе и отнесе,
но все пак, обичах колкото исках
и луда по теб бях -
първа любов усетих тогаз.

“Няма я вече”

Върнеш ли се някога отново
“ще я видиш” – през ум ще ти мине,
ще си спомниш че тя те обичаше,
и щастлив ще си когато помислиш:
“тя обича ме все още”.

Пристигнеш ли там
дето бяхме за последен път:
ще ме чакаш уморен на сянка -
аз ще чакам нейде някой друг.

На часовника ще гледаш;
и времето бавно ще минава,
ще надяваш се че още съм тук
друг ще дойде да каже ти тогава:
“Няма я вече, тук не влиза,
отдавна само влезе и ми каза:
“Загубих любовта си тук!”

Биляна Николова
Добри дол

Васил Димитров

Народна съдба

**“Каж ми, кажи, бедний народе,
кой те в таз робска люлка люлее...”**

Хр. Ботев

В ерата на “демократи”
на ченгета и пирати,

появи се нова мода
да се мъти бистра вода,
да си главен каналджия
да си с дебела шия,
да си с рошава прическа –
да те тресе златна треска!
Нищо странно, нищо ново,
върнаха лентата отново:
стар сценарий, нови роли,
гърбините са ни голи!
Вълци късат на вси страни,
болят незарасналите рани.
Неграмотни политици
правят планове и скици
за заводи и болници.
Ще ги строят на баира,
народа да не умира.
Там ще го рехабилитират –
после пак ще му го завират!
А народът тихо страда,
леко вехне и пропада:
един се родил – сто умрели,
тъжно старци се навели –
погребални шествия се влачат
и траурни знамена закачат.
Пустии домове остават,
и селата запустяват.
Нехранимайковци ни водят
като гъски из селата бродят,
петима лапат – стотина зяпат,
баламосват, лъжат, крадат,
дали някога ще се наядат?
Народът шепне, не говори,
плашат го с арести и затвори,
гасим се бавно, но с успех,
чий ли изстрадаме грех?
Без работа останали,
в тежка криза попаднали,
младите мислят на тротоара,
хляба как да се изкара.
На сърцата, тежко бреме –
това са хората на новото време.
Вдигнали ръце към небето
сълзи капят от лицето,
търсят своята звезда
- звезда на тяхната съдба!
Угаснала тя е вече,
отишла е далече!
Още много в тълпата съдби,
още много неизпълнени мечти.
А в Съвета, зад вратите –
власт властвуват си мутрите,
кротко сърбат си кафето
нищо нямат в ченето,
но това не им прави пречки,
пак да са си важни клечки.

Да решават проблеми,
без резерви, без дилеми:
“Бор” го вече оправиха –
работниците заплата не получиха.
“Коцич корпорация” е яка,
купува пирони от битака,
бързо завършиха процеса –
Коцич откара и мерцедеса
и на всичко сложиха завеса.
Сетне с “Кобос” се заеха
по проблема “учени” наеха,
“Кобос” стана “носталгичен”
с това име е по-приличен,
намериха му нов цар –
ще излизат на европейския пазар.
Старият се около навърта
нещо шепне и се озърта,
няма вече сили горкият мъченик
да се бори с бившият си ученик.
Направил му ред пакости
не иска го вече на гости,
и на Васульица да не му ходи,
иначе, дело щял да води...
На ученика туй не му се нрави,
реже трупци – дъски прави,
в Божица сега ще шефува
няма за какво да тъгува.
И “Разрога” стъпи на крака вече,
стар разбойник там се довлече,
баламосва че щял да я оправя,
не е, но първом да я ограби!
За сега конфекция предлага
сметка никому не полага,
сам се шири, сам шефува,
като чума той върлува.
Иска и от ризите на НАТО
да направи чисто злато,
но стари хора казват:
“че откраднатото е крилато”.
Един ден в небеса всичко ще хвъркне
и от него нищо няма да се пръкне!
И така живота продължава
никакви надежди ни не дава,
тежка, тежка орисия,
тука няма прокопсия.
И пак са виновни поетите,
а не глупците и крадците!